"ଅଷ୍ଟମ ଓଡ଼ିଆ ଯୁବଲେଖକ ସମ୍ମେଳନ ସଂଖ୍ୟା

ପ୍ରବନ୍ଧ ସଂକଳନ

= ସମ୍ପାଦନା =

ଗୌରୀ ପ୍ରସାଦ ମହାପାତ୍ର

ରବି ଦାଶ

ସାହାଯ୍ୟ—ପଚିଶ ପଇସା

ସଂପାଦକୀୟ

"ସାହିତ୍ୟ ଓ ସମାଜ"

ସମାଜର ସୃଷ୍ଟିରେ ସାହିତ୍ୟର ଭୂମିକା ଅତୁଳନୀୟ । ଆଦିମ ଉଲଗ୍ନ ମାନବ ମୁହଁରେ ଯେତେବେଳେ ଭାଷା ନଥିଲା—ସେ ଠାର ଏବଂ ଶବ୍ଦ ଦ୍ୱାରା ଆପଣା ଭାବର ପରିପ୍ରକାଶ କରୁଥିଲା । ଜୀବଜଗତର ଶ୍ରେଷ୍ଠତମ ଜୀବ ହିସାବରେ, ମନୁଷ୍ୟ ନିଜର ମାନସିକ ନିମୋନ୍ନତି ଦ୍ୱାରା କଥିତ ଓ ଲିଖିତ ଭାଷାର ଜନ୍ମ ଦେଲା । ବଳ୍ପୀ ମନୁଷ୍ୟ, ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତା, ଗୋଷ୍ଠୀ ସୁରକ୍ଷା ଓ ପ୍ରଗତି ପାଇଁ ସମାଜର ସୃଷ୍ଟି କଲା । ଅବଶ୍ୟ ଭାଷା ଓ ସମାଜ ମଧ୍ୟରେ କାହାର ସୃଷ୍ଟି ପ୍ରଥମେ ହୋଇଥିଲା, ତାହା ଏଠାରେ ଆଲୋଚ୍ୟ ନୁହେଁ । ଏ' ବିଷୟରେ ଐତିହାସିକମାନେ ମତ ଦେଇପାରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଉନ୍ନତତର ସମାଜ ସୃଷ୍ଟିରେ ସାହିତ୍ୟର ଭୂମିକା ଅବିସ୍ମରଣୀୟ ଓ ଅତୁଳନୀୟ ।

ସମାଜର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ତରରେ ସାହିତ୍ୟ ବିଭିନ୍ନ ଆଭିମୁଖ୍ୟ, ବିଭିନ୍ନ ରୂପ, ରଂଗ, ରସ ନେଇ ଦେଖାଦେଇଛି ସମୟର ତାଳେ ତାଳେ ସମାଜର ଶବ୍ଦ ବଦଳି ଆସିଛି ଏବଂ ସାହିତ୍ୟ ସେଇ ସମାଜର ଚିତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ସମ୍ବେଦନ ପାଇଁ 'ଫୋଟ' ଉଠାଇ ଭବିଷ୍ୟତ ବଂଶଧରମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସାଇତି ରଖିଛି । ଏଇ ଦୃଷ୍ଟିରେ ସାହିତ୍ୟକୁ ଚିରନ୍ତନ କୁହାଯାଇପାରେ ।

ହୃଏତ ସମାଜର ପ୍ରଥମ ସ୍ତରରେ ଲିପିବଦ୍ଧ ଭାବ ଓ ଘଟଣାବଳୀକୁ ସାହିତ୍ୟର ସମ୍ମାନ ଦିଆଯାଉଥିଲା । ପରେ ସାହିତ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଆନନ୍ଦ ଦେବା ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହେଲା ଏବଂ ଭାଷା ସାହିତ୍ୟର ଏକ ବିଳକ୍ଷ ଅଂଗ ରୂପେ ପରିଚିତ ହେଲା । ସଂସ୍କୃତ ସାହିତ୍ୟ, ଏହାର ଏକ ଉଦାହରଣ । ମଧ୍ୟଯୁଗରେ ପ୍ରେମ ରସକୁ ସାହିତ୍ୟରେ ଉଚ୍ଚତମ ଆସନ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଏଇଭଳି ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ରୁଚି, ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଓ ଆଦୃତତାକୁ ଭିତ୍ତିକରି ସାହିତ୍ୟ ଆଜିର ସମାଜରେ ପଦାର୍ପଣ କରିଛି ।

ଜଣେ କେହି ହୁଏତ କାଲିର ସାହିତ୍ୟକୁ ଆଜି ଗ୍ରହଣ ଓ ସ୍ୱୀକାର କରିବାରେ ପଛଘୁଞ୍ଚା ଦେଇ ତାକୁ ଘୃଣା କରେ; ତେବେ ସେ ମନେ ରଖିବା ଉଚିତ ଯେ, ଆଜିର ସାହିତ୍ୟ କାଲି ପୁଣି ପୁରାତନର ରୂପ ନେବ । ଆଜିର ରୁଚି ନିଶ୍ଚିତ ଭାବେ କାଲିକି ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହେବ···ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଏଣୁ ସାହିତ୍ୟ ଯୁଗୋପଯୋଗୀ ରୁଚି ଓ ସମାଜର ଏକ ଦର୍ପଣ ।

ଆଜିର ସାହିତ୍ୟ କେବଳ ମନୁଷ୍ୟକୁ ଆନନ୍ଦ ଦେବା ପାଇଁ ନୁହେଁ, କମ୍ବା ଭାଷା ଓ ଅଳଙ୍କାର ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ ସୀମିତ ନୁହଁ । ଆଜି ସାହିତ୍ୟର ସୀମାରେଖା ଦିଗ୍‌ବଳୟକୁ ଟପି ଯାଇଛି । ସାହିତ୍ୟର ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଆକାଶ ପାତାଳ କମ୍ବା ଗ୍ରହ ଉପଗ୍ରହ ମଧ୍ୟରେ ସୀମାବଦ୍ଧ ନରହି ଶୂନ୍ୟରୁ ମହାଶୂନ୍ୟ ···ସୌର ଜଗତରୁ ଅନ୍ୟ ଗୋଟିଏ ସୌର ଜଗତ ଯାଏଁ ବ୍ୟାପିବାରେ ଲାଗିଛି ।

ବଂଚିବାର ସଂଗ୍ରାମ ଭିତରେ ସମାଜର ଯେଉଁ ସମୁଦ୍ର ସ୍ୱର ଉଦ୍ବେଳିତ ହେଉଛି, ସେଇ ସ୍ୱର ଆଜି ସାହିତ୍ୟର ରୂପ ନେଇ ପାରିଛି ।

ଆଜିର ସାହିତ୍ୟରେ ସମାଜର ବାସ୍ତବତାକୁ ଆଧାର କରି ଅନେକ ଲେଖକ ସାମାଜିକ ବିପ୍ଳବ ଏବଂ ପରିବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ ଅଗ୍ରସର ହେଉଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଏଇ 'ବାସ୍ତବିକତା' ଏବଂ 'ବୈପ୍ଳବିକତା' କେବଳ ଯେ ସାହିତ୍ୟର ଆଭିମୁଖ୍ୟ— ଏହା କୁହାଯାଇ ନ ପାରେ ।

ଆଜି ସମାଜର ସ୍ୱରରେ ଯନ୍ତ୍ରଣା ରହିଛି । ବଂଚିବା ପାଇଁ ଉତ୍ତେଜନା ରହିଛି ଆଉ ଉଲଗ୍ନ ହୋଇ ନୃତ୍ୟ କରିବାର ସ୍ପନ୍ଦନ ରହିଛି । ଏଇଭଳି ସମାଜର ବିଭିନ୍ନ ବାସ୍ତବତାକୁ ପ୍ରତିଫଳନ କରି ସାହିତ୍ୟ ଆଜି ସମାଜର ସ୍ୱର ଉଦ୍ବେଳନ କରି ଆହ୍ୱାନ ଦେଉଛି···ଆଗକୁ, ଆହୁରି ଆଗକୁ ଅଗ୍ରସର ହେବା ପାଇଁ ! ପରିବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ ଏବଂ ପ୍ରଗତି ପାଇଁ । "ସାହିତ୍ୟ"—ଆଜି କେବଳ କଳ୍ପନା ବହୁଳ ଏବଂ ସ୍ୱପ୍ନିଳ ନ ହୋଇ ବ୍ୟକ୍ତି ମାନସର ଅନୁଭୂତିକୁ ଓ ସମାଜକୁ ତନ୍ନ ତନ୍ନ କରି ଅଣୁ ପରମାଣୁରେ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିବା ପଥେ । ସମାଜକୁ ନେଇ ଯେଉଁ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏନାହିଁ, ତାହା ଚିରନ୍ତନ ନୁହେଁ । ସାମାଜିକ ପ୍ରତିଫଳନ ସାହିତ୍ୟକୁ ବଂଚାଇ ରଖେ ।

ରାମାୟଣ, ମହାଭାରତ ବଂଚି ରହିଛି, କାରଣ ସେଇ ସମୟର ସାମାଜିକ, ରାଜନୈତିକ ପ୍ରତିଛବି ତା ଦେହରେ

ପ୍ରତିଫଳିତ ହୋଇ ରହିଛି । ଫକୀର ମୋହନଙ୍କ ସାହିତ୍ୟ ବଂଚିଛି । କାରଣ ସେ ସାହିତ୍ୟରେ ତତ୍‌କାଳୀନ ସମାଜର ରାଜନୈତିକ, ଅର୍ଥନୈତିକ ଓ ସାମାଜିକ 'ଫୋଟୋଗ୍ରାଫି' ରହିଛି ତାଂକ ସାହିତ୍ୟ ଠିକ୍ ସେଇଭଳି ଭାଂଙ୍ଗୀୟ ରୀତି, ଭାଂଙ୍ଗୀୟ କଳା ସଂସ୍କୃତିକୁ ରୂପବନ୍ତ କରି ରଖିପାରିଛି ।

ଯେଉଁ ଲେଖକ, କବି, ଗାଳ୍ପିକ, ପ୍ରାବନ୍ଧିକ ସମୃଦ୍ଧ ରୀତିକୁ ନିଜ ରୀତିରେ ମିଶ୍ରିତ କରି ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରି ଯାଇଛଂନ୍ତି, ସେଇମାନେ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ଯୁଗର ସୃଷ୍ଟି କରି ପାରିଛଂନ୍ତି । ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ—ଏହିଭଳି ଅନେକ ଯୁଗରେ ପଦାର୍ପଣ କରି ଆଜି ଏକ ବୈପ୍ଳବିକ ସ୍ତରରେ ସଂଘର୍ଷମୟ ପରିବେଶ ଭିତରେ ଗତି କରୁଛି ।

ଆଜିର, ସାହିତ୍ୟ ଓ ସମାଜ ଦୁଇଟି ସମାନ୍ତରାଳ ସରଳ ରେଖା ନ ହୋଇ ଗୋଟାଏ ବିନ୍ଦୁରେ ମିଳିତ ହେବା ପଥେ ଅଗ୍ରସର । ଅତଏବ ଆଜିର ଏଇ "ଓଡ଼ିଆ ଯୁବ ଲେଖକ ସମ୍ମେଳନ"ର ଅବସରରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଲେଖକ, କବି, ଗାଳ୍ପିକ, ପ୍ରାବନ୍ଧିକ, ନାଟ୍ୟକାର ଓ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ସେଇ ବିନ୍ଦୁଟିର ଆବିଷ୍କାର କିମ୍ବା ଉଦ୍ଭାବନ କରିବା ବିଧେୟ...

(ବାରିପଦା ଓଡ଼ିଆ ଯୁବଲେଖକ ସମ୍ମେଳନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ)

ଗୌରୀପ୍ରସାଦ ମହାପାତ୍ର
ମୁଖ୍ୟ ସମ୍ପାଦକ ।

ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା ମଣିଷ ମନର

ଏକାଦଶୀ ପ୍ରସାଦ ବୋଇତାଇ

ଏଇମନ ବୃନ୍ଦାବନ, ଏଇମନ କେବେ ପୁଣି ନରକ ସମାନ । ମନ ଏକ ସ୍ୱୟଂଗ୍ରୂଳିତ ଯନ୍ତ୍ର ଯାହାକି ଷ୍ରିମଜୀନ୍ତ୍ରର ମଧୁର ସମନ୍ୱୟ । ଚିର ଚଞ୍ଚଳ ମନର ରୂପରେଖ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା ବା କ୍ଷଣ ପରିବର୍ତ୍ତନଶୀଳ ମନ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ କରିବା କେବଳ ଆୟାସସାଧ୍ୟ ନୁହଁ ବେଳେ ବେଳେ ଅସମ୍ଭବ ମଧ୍ୟ । ଆଫ୍ରିକାର ଘନଘୋର ଅରଣ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ କରିବା ହୁଏତ ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରେ ଯେହେତୁ ଏହାର ପ୍ରକୃତି ସର୍ବଦା ସମାନ । କିନ୍ତୁ ମଣିଷର ମନ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଭୟଙ୍କର ଅରଣ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ କରିବା ଅନେକ ସମୟରେ ସାଧାତୀତ ହୋଇପଡ଼େ ଯେହେତୁ ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ସେ ତାର ରୂପ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରେ । ମଣିଷ ମନର ଚକ୍ରବ୍ୟୂହ ଭେଦ କରିବା ସହଜ ମନେ ହେଲେ ବି ସମ୍ଭବ ନୁହଁ । ସେଇଥି ପାଇଁ ଆଜି ଆମେ ଦେଖୁ ବିଜ୍ଞାନ ତା'ର ଉନ୍ନତି ପଥରେ ଯେତେ ଅଗ୍ରସର ହୋଇଥିଲେ ବି ମଣିଷ ମନର ପ୍ରକୃତ ରୂପ ସ୍ଥିର କରିବା ପାଇଁ ଅକ୍ଷମ ହୋଇଛି । ବହୁ ଚିନ୍ତାଶୀଳ ବ୍ୟକ୍ତି ଏ ଦିଗରେ ଆଗେଇବା ପାଇଁ ଯେ ଚେଷ୍ଟା ନ କରିଛନ୍ତି ତା ନୁହେଁ କିନ୍ତୁ ସମସ୍ତେ ତାଙ୍କ ନିଜ ମନର ଆବେଷ୍ଟନୀ ଭିତରେ ଧନ୍ଦି ହୋଇ ପରିଶେଷରେ ଗୋଲକଧନ୍ଦାରେ ହିଁ ଘୁରିବା ସାର ହୋଇଛି ।

କଥାଟା ହେଉଛି ଆମେ ଯେତେବେଳେ କୌଣସି କାମ କରୁ ବା କହୁ, ସେ ବିଷୟରେ ସଠିକ ଭାବରେ କିଛି ଚିନ୍ତାର ନକରି

କରୁ ବା କରୁ ଯାହାର ଫଳ ଆମେ ନିଜେ ଭୋଗୁ ବା ଅନ୍ୟ କାହାକୁ ଭୋଗିବାକୁ ବାଧ୍ୟ କରନ୍ତି । ସମୟେ ସମୟେ ଆମେ ଯେତେ ଚେଷ୍ଟା କଲେବି ନିଜକୁ ଅନ୍ୟ ପାଖରେ ବୁଝାଇ ପାରୁନା କିମ୍ବା ଜାଣି ଶୁଣି ଅନ୍ୟମାନେ ଆମକୁ ବୁଝିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ସେଇଥି ପାଇଁ ଆମେ ସମସ୍ତେ ଅନେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦୁର୍ବୋଧ୍ୟ କବିତା ପରି ଅବୁଝା ରହିଯାଉ । ବହୁ ସମୟରେ ଆମର ଅଭିମାନକୁ ଅନ୍ୟମାନେ ରାଗ ବୋଲି ଧରି ନିଅନ୍ତି । ଖାଲି ଆଖିକୁ ଦେଖାଯାଏ ଯେ ଆମେମାନେ ପରସ୍ପରର ଖୁବ୍ ନିକଟରେ ଅଛୁ । କିନ୍ତୁ ପ୍ରକୃତରେ ଆମେ ମାନସିକ ସ୍ତରରେ ପରସ୍ପରଠାରୁ ଆଖି ନ ପାଇଲା ଭଳି ଦୂରରେ ଥାଉ । ମନ୍ଦିରକୁ ଯାଇ ବିଗ୍ରହ ପୂଜା କଲାବେଳେ ଆମେ ଯେମିତି ନିଜ ମନକୁ ବୁଝାଇବା ପାଇଁ ନିଜକୁ କହୁଯେ ଆମେ ଭଗବାନଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି ଯାଇଛୁ । କିନ୍ତୁ ସତରେ କ'ଣ ସେଇଆ ? ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ, ଆମେ ପରସ୍ପର ଯେତେ ପାଖାପାଖି ହେଉ ପରସ୍ପର ମନର ବ୍ୟବଧାନ ଅନେକ ସମୟରେ ସେତେ ଅଧିକ ବଢ଼ିଯାଏ ସିନା, କମେନି । ଖୁବ୍ ଦୂରକୁ ଲମ୍ବି ଯାଇଥିବା କେତେଗୁଡ଼ିଏ ସମାନ୍ତର ସରଳ ରେଖାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲେ ମନେହୁଏ ସତେ ଯେମିତି ସେଗୁଡ଼ିକ କୌଣସି ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବିନ୍ଦୁରେ ମିଳିତ ହୋଇଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ସେଇ ରେଖା ଗୁଡ଼ିକର ଅନୁସରଣ କଲେ ଆମେ ଏଇ ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ପହଞ୍ଚୁ ଯେ ସେଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରକୃତରେ ପରସ୍ପର ସହିତ ମିଳିତ ନହୋଇ ସମାନ୍ତର ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ଠିକ୍ ସେହିପରି ଆପାତତଃ କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ମନର ଏକତ୍ରୀକରଣ ଅନୁମାନ କରି ଯାଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରକୃତରେ ନିଜ ନିଜର ସ୍ଥିତିରେ ପରସ୍ପରଠାରୁ ପୃଥକ । ମନେହୁଏ ଆମେ ସମସ୍ତେ ଏକ ଏକ ନିଃସହାୟ ଶିଶୁ

ଗାଢ଼ ଅନ୍ଧକାର ମଧ୍ୟରେ ଗୁରୁଣ୍ଡି ଗୁରୁଣ୍ଡି କ'ଣ ଗୁଡ଼ାଏ ଖୋଜୁଛୁ କିନ୍ତୁ ପାଉନୁ । କହିବା ବାହୁଲ୍ୟ ଯେ ଆମେ ଯାହା ଖୋଜୁଛୁ ତାହା ପାଉନୁ ଆଉ ଯାହା ପାଉଛୁ ତାକୁ ସାଇତି ରଖି ପାରୁନୁ । ମନଧାରୀ ମଣିଷ ବର୍ଷ ବର୍ଷ ଧରି ଏକତ୍ର ବସବାସ କରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ କେହି କାହାରିକୁ ପ୍ରକୃତରେ ଚିହ୍ନନ୍ତି ନାହିଁ, ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ । ମାନସିକ ସ୍ତରରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ ପାଖରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଅପରିଚିତ, ଅଜ୍ଞାତ କୁଳଶୀଳ । ଆଉ ସେଇଥି ପାଇଁ ଆମେ ଆମ ମନ ଭିତରେ ଅନ୍ୟକୁ ସ୍ଥାନ ଦେଇ ପାରୁନା ବା ଅନ୍ୟର ମନରେ ନିଜର ଆସ୍ଥାନ ଜମେଇ ପାରୁନା । ଆମେ ସମସ୍ତେ ଅଜ୍ଞ ବୋଲି ମନେ ହୁଏ । ଆମେ କିଏ, କଣ, କାହିଁକି କିଛି ବୋଲି କିଛି ଜାଣୁନା ଅଥଚ ଆମେ ଦୃଢ଼ ଭାବରେ ମୁକ୍ତ କଣ୍ଠରେ ଘୋଷଣା କରୁ ଯେ ଆମେ ପୃଥିବୀର ଶ୍ରେଷ୍ଠତମ ଜୀବ 'ମଣିଷ', ମନଧାରୀ ଆମ ମନର ପ୍ରକୃତି ହେଉଛି ନିଜର ଦୋଷ ଦୁର୍ବଳତା ପ୍ରତି ଆଖି ବନ୍ଦ କରି ନିଜର ନର୍କତର୍କ ଅନ୍ୟ ଉପରକୁ ଫିଙ୍ଗି ଦେଇ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କର ଦୋଷ ଆଡ଼କୁ ଜଳଜଳ କରି ଆଖି ତରାଟି ରହିବା, ନିଜର ଅପରାଧ ପାଇଁ ନିଜକୁ ହଜାର ବାର କ୍ଷମା ଦେବା ଅଥଚ ଅନ୍ୟର ଅପରାଧ ପାଇଁ ଅନ୍ୟକୁ ଥରେ ମାତ୍ର କ୍ଷମା ନଦେବା । ଆମେ ମନେକରୁ ଏ ଦୁନିଆରେ ଆମକୁ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତେ ଅପରାଧୀ ଆଉ ସେଇଥି ପାଇଁ ଦଣ୍ଡନୀୟ ଆଉ ଦଣ୍ଡ ବିଧାନ କରିବାର ଶକ୍ତି ଆମ ନିଜଠାରେ ହିଁ ନ୍ୟସ୍ତ କରା ଯାଇଛି । ଆମେହିଁ କେବଳ ରୂପ ଯୌବନ ସମ୍ପନ୍ନ, ସବୁଠୁ ଅଧିକ ବୁଦ୍ଧିମାନ ଓ ଯଶସ୍ୱୀ । ଆମ ବ୍ୟତୀତ ଏ ଜଗତରେ ଆଉ କେହି ବଡ଼ ନାହାନ୍ତି । ବିଧାତା ଆମ ନିଜକୁ ତିଆରି କଲାବେଳେ ତା'ର ସମସ୍ତ କାରୀଗରୀ ବିଦ୍ୟା ଖଟେଇ ଆମଠି କେବଳ ତାର ଶେଷ ତୁଳୀକା

ପ୍ରୟୋଗ କରିଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଥରେ ଯଦି ଆମେ ସମୁଦ୍ର କୂଳରେ ଠିଆ ହୋଇ ସମୁଦ୍ରର ବ୍ୟାପ୍ତି ଓ ବିଶାଳତା ବିଷୟ ଚିନ୍ତା କରୁ ମନକୁ ମନ ଆମେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ କ୍ଷୁଦ୍ର ଜଳ ବିନ୍ଦୁରେ ପରିଣତ ହୋଇ ସମୁଦ୍ର ଗର୍ଭରେ ନିଜର ସତ୍ତା ହରାଇ ବସୁ । ଆମ ଆଖି ଆଗରେ ଦେଖି ଶହ ଶହ ପ୍ରତାପଶାଳୀ ନଦନଦୀ ଗୁଡ଼ିକ ବଡ଼ ଦମ୍ଭପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ତାଙ୍କର ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ହରାଇ ସମୁଦ୍ର ଦେହରେ ଲୀନ ହୋଇ ଯା'ନ୍ତି ଆଉ ଆମେତ ଛାର ଜଳବିନ୍ଦୁ ।

ଆମେ ଅନେକ ସମୟରେ କାନ୍ଦୁ । ଦୁଃଖକୁ ଲାଘବ କରିବା ପାଇଁ ଆଖିରୁ ଲୁହ ଗଡ଼ାଉ । କିନ୍ତୁ ମଣିଷ ମନରେ ଏମିତି ଅନେକ ପ୍ରକାର ଦୁଃଖ ଅଛି ଯାହାପାଇଁ କାନ୍ଦି ହୁଏନା, ଲୁହ ଗଡ଼ାଇବା ଦ୍ୱାରା ସେ ଦୁଃଖକୁ ଲାଘବ କରି ହୁଏନା । ଅନେକ କାନ୍ଦ ଅଛି ଯେଉଁଥିରେ ଲୁହ ବୁହେନା ଯେମିତି ଅନେକ ନିଆଁ ଅଛି ଯାହା ହୁତୁ ହୁତୁ ହୋଇ ଜଳେନା, କୁହୁଳି କୁହୁଳି ଧୂଆଁ ହୁଏ । ଦୁଷ୍ଟ ବ୍ରଣପରି କଷ୍ଟ ଦିଏ । ଯେଉଁ କଷ୍ଟ ସହି ହୁଏନା କି ରହିବି ହୁଏନା ସତରେ, ମଣିଷର ମନଟା ଏମିତି ଗୋଟାଏ ଉପାଦାନରେ ତିଆରି ଯାହାକି ନିଆଁରେ ପୋଡ଼େନା, ପାଣିରେ ବୁଡ଼େନା କିମ୍ବା କୌଣସି ଅସ୍ତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ବିଦ୍ଧ କରି ହୁଏନା । କିନ୍ତୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର କଥା ଯେ ଏଇ ମନ ବେଳେ ବେଳେ କଞ୍ଚା ହାଣ୍ଡି ବା ଲୁଣ ପରି ମିଳେଇ-ଯାଏ । ଏଇଥି ପାଇଁ ମନଟା ଯଦିଓ ଏକାନ୍ତ ଭାବରେ ଆମ ନିଜର ତଥାପି ତାକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରି ନିଜ ଆୟତ୍ତରେ ରଖିବା ଭାରି କଷ୍ଟ । ଆମ ଅତି ନିଜର ମନ ଉପରେ ଅନେକ ସମୟରେ ଆମେ କ୍ଷମତା ଜାହିର କରିପାରୁନା । ଏହା ଏକ ସ୍ୱୟଂଚାଳିତ ଯନ୍ତ୍ର । ତା'ର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ତା ନିଜ ଉପରେ ହିଁ ନିର୍ଭର କରେ । ଅଦ୍ଭୁତ ।

ସବୁବେଳେ ସବୁ କାମରେ କପରି ଆମେ ସଫଳ କାମ ହେଉ ଏହାହିଁ ଆମର ମନ । କିନ୍ତୁ କୌଣସି କାମରେ ପ୍ରକୃତ ପ୍ରାପ୍ତ ହେବାକୁ ହେଲେ ଯେ ନିଜର ଆତ୍ମତ୍ୟାଗ ଦରକାର ସେକଥା ଆମେ ପୁରାପୁରି ଭୁଲିଯାଉ । ଆମେ ଆତ୍ମ ସମର୍ପଣ କରି ଜାଣୁନା, ନିଜକୁ ହଜେଇ ଦେଇ ଜାଣୁନା, ନିଜର ସ୍ଥିତିକୁ ଭୁଲିଯାଇ ପାରୁନା କିମ୍ବା ଆପଣା ସତ୍ତାକୁ ଲଭେଇ ଦେଇ ଶିଖୁନା । ଆମର ଅହଂଭାବ ଅଧିକାଂଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆମ ସଫଳତାର ପଥରୋଧ କରେ । ଲଜ୍ଜା, ଭୟ, ଆଶଙ୍କା ଆମର ପାଖଛଡ଼ା ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ । ଆମେ ଯାହା କରିବାକୁ ଚାହୁଁ ତାହା ଆମେ ଦୃଢ଼ ସ୍ୱରରେ ଖୋଲାଖୋଲି ଭାବରେ ପ୍ରକାଶ କରିବାର ସାହସ ସଞ୍ଚୟ କରି ପାରୁନା । ଆଉ ସେଇଥି ପାଇଁ ଆମେ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟରେ ପ୍ରକୃତ ପକ୍ଷରେ ସଫଳ କାମ ହୋଇ ପାରୁନା । ସେଇ ଗୋପାଙ୍ଗନାମାନେ ଧନ୍ୟ ଯେଉଁମାନେ ନିଜକୁ ହଜେଇ ଦେଇ ପାରିଲେ । ଲଜ୍ଜା, ଭୟ ଓ ଆଶଙ୍କା ତ୍ୟାଗ କରି ବଂଶୀ ସ୍ୱରର ଅନୁଧାବନ କଲେ । ବସ୍ତ୍ର ହରଣ ବେଳେ ନିଜର ଶେଷ ଲଜ୍ଜା ଟିକିକ ତ୍ୟାଗ କରି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଉଲଗ୍ନ ଅବସ୍ଥାରେ ଦୁଇହାତ ଟେକି ବସ୍ତ୍ରପାଇଁ କାଳିଆକୁ ଅନୁନୟ କଲେ । ନିଜକୁ ଭୁଲି ଆତ୍ମ ସମର୍ପଣ କଲେ ଓ ତାହାଦ୍ୱାରା କୃଷ୍ଣପ୍ରାପ୍ତ ହେଲେ । ଆମେ ସମସ୍ତେ ଏକ ଏକ ହିଁ ଶଙ୍କୁ । ନା ନିଜକୁ ହଜେଇ ଦେଇ ଶିଖିଛୁ ନା ନିଜର ଅହମିକାକୁ ବଜାୟ ରଖି ପାରୁଛୁ । ଅନ୍ୟଠି ଆମେ ଆମର ପ୍ରତିବିମ୍ବ ଦେଖି ପାରୁନା କିମ୍ବା ନିଜ ଭିତରେ ଥିବା ପାଇଁ ଆତ୍ମନିଯୁକ୍ତ ହୋଇ ପାରୁନା । ଅନ୍ୟକୁ ଦେଖାଉଥିବା ଆମ ମନର ଚିତ୍ରପଟ ଓ ନିଜ ପାଖରେ ଥିବା ନିଜ ମନର ଚିତ୍ରପଟ ମଧ୍ୟରେ ସମତା ରକ୍ଷା କରି ପାରୁନା । ଅନ୍ତର୍ଗୋପନରେ ନିକାଂଚନରେ ଯେତେବେଳେ ଆମେ ନିଜ

ମନର ଚିତ୍ରପଟ ଦେଖି ସେତେବେଳେ ଖୁବ୍ ବେଦମ୍ ହୋଇ ହସୁ ଓ ମନ ପୂରେଇ ଖୁସି ହେଉ ଯେ ଆମେ କିପରି ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଆମ ମନର ଭୁଲ ଚିତ୍ରପଟଟି ଦେଖାଇ ସେମାନଙ୍କୁ ବୋକା ବନେଇ ଦେଇଛୁ । କିନ୍ତୁ ତା' ଦ୍ୱାରା ଯେ ଆମେ ନିଜକୁ ନିଜ ପାଖରେ ଛଳନା କରୁ ସେକଥା ଆମେ ଭୁଲରେ ବି ଜାଣି ପାରୁନା । ସମୟ ଆସେ ଯେତେବେଳେ ଆମେ କାପୁରୁଷ ବୋଲି ପ୍ରମାଣିତ ହେଉ । ଅସଲ କଥା ହେଉଛି ନିଜର ଚିନ୍ତାଧାରାକୁ ଧରି ତା ପଛରେ ଲାଗି ଲାଗି କୌଣସି ଏକ ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ପହଞ୍ଚିବା ପାଇଁ ସାହସ ଆମ କାହାରି ନାହିଁ ।

ମଣିଷ ମନ ସବୁବେଳେ ନୂତନତାର ଅନ୍ୱେଷଣରେ ବ୍ୟସ୍ତ । କିନ୍ତୁ ଏଇ ନୂତନତା ଶବ୍ଦଟାର ଅର୍ଥ କ'ଣ ? ଆଜି ଯେ ନୂଆ କାଲି ସେ ପୁରୁଣା, କାଲି ଯେ ପୁରୁଣା ଆଉ କିଛି ଦିନ ପରେ ତାହା ପୁଣି ନୂଆ ରୂପେ ପରିଗଣିତ ହେବ । ମଣିଷର ମନ କିନ୍ତୁ ଚାହେଁ ସେଇ ଜିନିଷ ଯାହାକି କେବେ ପୁରୁଣା ହେବନି, ହୋଇ ପାରେନା । ସେ ହେଉଛି ମୃତ୍ୟୁ । ମୃତ୍ୟୁର ପୁନରାବୃତ୍ତି କେବେ ହୁଏନା । ଯେ ଥରେ ମରିଗଲା ସେ ସେଇ ଜୀବନଟା ପାଇଁ ସବୁଦିନ ପାଇଁ ମୃତ୍ୟୁ ଜିନିଷଟା ପାଇଗଲା । ନୂତନତାର ଅନୁସନ୍ଧାନରେ ଆମେ ପ୍ରକୃତରେ ଏଇ ମୃତ୍ୟୁ ରୂପକ ନୂତନତାରେ ହିଁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେଉ । ତାହାହେଲେ ଆମେ କଣ ସମସ୍ତେ ମରିବାକୁ ଚାହୁଁ ? ଏ ପ୍ରଶ୍ନ ଯଦି ପଚରାଯାଏ ତେବେ ସମସ୍ତେ ନୀରବ ରହିବେ । ସତରେ କି ବିଡ଼ମ୍ବନା ! ଆମେ ମରିବାକୁ ଚାହୁଁ ଅଥଚ ମନଖୋଲି କହିବାକୁ ନାରାଜ । ମୋଟକଥା ହେଲା ମଣିଷର ମନ ସବୁବେଳେ ଛଦ୍ମବେଶରେ ରହିବାକୁ ଭଲପାଏ । ନିଜର ପ୍ରକୃତ ରୂପ ନେଇ ପ୍ରକାଶିତ ହେବାକୁ

ଅଧିକାଂଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେ ନାୟକ । ଆଜି ସେଇଥି ପାଇଁ ଆମେ ନିଜକୁ ଏତେ ଅସହାୟ ମନେ କରୁ ଯେଉଁଟାକ ଆମର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଦୁର୍ବଳତା । ଏ ଦୁର୍ବଳତା ଆମେ କେବେ ଛାଡ଼ିବା ? କେବେ ଆମେ ସମସ୍ତେ ଲଙ୍ଗଳା ମନ ନେଇ ପୁଣି କେଉଁଠାରୁ ଆମର ନୂତନ ଜୀବନ ଯାତ୍ରା ଆରମ୍ଭ କରିବା ? କେବେ ? ଛଳନା ମୁକ୍ତ ହୋଇ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଅବୋଧ ଶିଶୁ ପରି ବଞ୍ଚି ରହିବାର ପଦ୍ଧତି କେବେ ଆମେ ଉଦ୍ଭାବନ କରିବା ? କେତେ ଦୂର ସେଇ ନୀଳ ସ୍ୱପ୍ନର ଦେଶ ? ଛନ୍ଦ ମୁକ୍ତ ଭାବରେ କେଉଁଦିନ ଆମେ ନାଚ ଶିଖିବା ? କେଉଁଦିନ ଆମେ ଛଳନାର ମୁଖା ତଳୁ ଆମର ପ୍ରକୃତ ସ୍ୱରୂପକୁ ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଖି ସାମ୍ନାରେ ପ୍ରକାଶ କରିବା ? ସେ ସୁଦିନ ଆଉ କେତେ ବାଟ ? ଅପେକ୍ଷା କରି କରି ଖୁବ୍ ହାଲିଆ ଲାଗିଲାଣି । ଆଉ ପାରି ହେଉ ନାହିଁ ।

ଯୁବଗୋଷ୍ଠୀ ଓ ପ୍ରଗତି ସାହିତ୍ୟ

ଶ୍ରୀ ବସନ୍ତକୁମାର ସାମଲ

ବର୍ତ୍ତମାନ ଓଡ଼ିଆ କବିତା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ଦୃପ୍ତ ସ୍ୱର ଶୁଣା ଯାଉଛି । ଓଡ଼ିଶାର ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳ ଗୋଷ୍ଠିଗତ ଚେତନାରେ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ ହୋଇ ଏ ତରୁଣ ଗୋଷ୍ଠୀ ତାର କୋଷ୍ଠୀ ନିର୍ମାଣରେ ବଦ୍ଧ ପରିକର । କାରଣ କବିତା ରାଜ୍ୟରେ ଯେଉଁ ପରମ୍ପରା ସୃଷ୍ଟି ହେବାକୁ ଯାଉଛି—ସେ ପରମ୍ପରା ପ୍ରତି ଆନୁଗତ୍ୟ ପ୍ରକାଶ ନକରି ଯୁବଗୋଷ୍ଠୀ ତାର ଆତ୍ମ ପ୍ରକାଶର ନୂତନ ପଥ ଆବିଷ୍କାର କରିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ । କାରଣ ତାର ଚତୁଃପାର୍ଶ୍ୱରେ ରାଜନୀତିର ବିଫଳ ସ୍ୱପ୍ନ, ମାନବବାଦର ବିପୁଳ ପରାଜୟ, ଧର୍ମଜନିତ ଅବିଶ୍ୱାସ, ନୈତିକ ଅଧଃପତନର ମାଦଳା ସୁର ବ୍ୟାଧିଗ୍ରସ୍ତ ସମାଜରେ ଅସୁସ୍ଥ ବାତାବରଣ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି ଏବଂ ରକ୍ତାକ୍ତ କରିବାରେ ଲାଗିଛି । ବ୍ୟକ୍ତି ମାନସ ଆଜି ଅଧିକ ପୀଡ଼ିତ ଓ ଜଡ଼ତାର ମୋହରୁ ମୁକ୍ତିପ୍ରାର୍ଥୀ । ସେଥିପାଇଁ ସେ ଅବୁଝା, ଅଜବ, ଅବଧୂତ ଯାହା କୁହାଯାଇ ପାରେ । ତାହେଲେ ଯୁବମାନସ ଗୋଷ୍ଠୀମୁଖୀ କାହିଁକି ? ଏହି ଗୋଷ୍ଠୀଗତ ଚେତନା କ'ଣ ନୂତନ ବା ସାମ୍ପ୍ରତିକ ? ସମ୍ଭବତଃ ଆଜି ତା'ର ବିଶ୍ୱାସ ବ୍ୟକ୍ତିରୁ ଗୋଷ୍ଠୀ — ଗୋଷ୍ଠୀରୁ ବିଶ୍ୱମାନସକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରିପାରିବ ସେ । ତେବେ ସେଇ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଧାରଣା କଣ ? — ଯାହାର ମାଧ୍ୟମ ଦେଇ ତରୁଣ ଗୋଷ୍ଠୀ ତା'ରି ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ରକ୍ଷା କରି ପାରିବ ଓ ସାବଲୀଳ ଆତ୍ମ ପ୍ରକାଶ କରିପାରିବ । ସେଇ ବାସ୍ତବ ସତ୍ତାର ମୌଳିକ ମୂଲ୍ୟାୟନ ଓ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କପରି ସମ୍ଭବ ହେବ । ସେଇ ଅବୁଝା ଅମଣା

ମଣିଷର ଅବଚେତନ ଓ ଚେତନା ରାଜ୍ୟରେ କପରି ଆଲୋଡ଼ନ ସୃଷ୍ଟି କରିଯିବ — ତାହାହିଁ ସମସ୍ୟା ହୋଇ ଦେଖାଦେଇଛି । ଏଣୁ ନୂତନ ବିଶ୍ୱାସ ଉପରେ କବିତାର ଖସଡ଼ା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାକୁ ସେ ବଦ୍ଧପରିକର । ତଥାକଥିତ ଗତଯୁଗର ସ୍ରୋତ କ୍ରମଶଃ ଆବଦ୍ଧ ହୋଇ ଯେଉଁ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ସୃଷ୍ଟି କରିଛି — ସେ ପ୍ରତିକ୍ରିୟାରୁ ମୁକ୍ତି ଲାଭ ପାଇଁ ଅଥବା ସେ ପରମ୍ପରାରୁ ଆତ୍ମ ନିର୍ବାସନ ପାଇଁ ଅବା ଗଣ ଚେତନାକୁ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ କରିବା ପାଇଁ—ଆଗାମୀ ଏକ ସୂର୍ଯ୍ୟର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖି ନାହାନ୍ତି—ତାହାର ବନ୍ଦନା ବା ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ପାଇଁ ସେମାନେ ଜାଗ୍ରତ ହେବାକୁ ଚାହାନ୍ତି, ବୋଲାଇବାକୁ ଚାହାନ୍ତି ପ୍ରଗତିଶୀଳ । ଅଶେଷ ରାଜନୈତିକ ବର୍ବରତା ଅର୍ଥନୈତିକ ଅସାମ୍ୟ ଓ ସାମାଜିକ ଅସ୍ଥିରତା ଦେଶର ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଓ ସାଧାରଣ ଜନତାର ଚିନ୍ତା ଚେତନାରେ ଶିଥିଳତା ଆଣି ଥିବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ତା ବିପକ୍ଷରେ ବିଧିବଦ୍ଧ ଆଲୋଡ଼ନ ସୃଷ୍ଟି କରିବାରେ ଓ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣିବାରେ ଓ ଗତିଶୀଳତାର ସୂକ୍ଷ୍ମ ସତ୍ୟ ଉପରେ ନୂତନ ପରମ୍ପରା ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ଏକ ଅଦ୍‌ଭୁତ ରିଆକ୍ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଦିଗରେ ଯୁବମାନସ ଅନ୍ୱେଷଣ ରତ ହେବା ସ୍ୱାଭାବିକ ମନେ ହୋଇଛି ।

ଯେଉଁଠି ଶକ୍ତି ଅଛି — ସେଠି ସୃଜନତାର ବିଶ୍ୱାସ ରହିବ । ସେଇ ବିଶ୍ୱାସକୁ ସମ୍ବଳ କରି ପ୍ରଜ୍ଞାର ଅନ୍ତୁଡ଼ଶାଳର ସଜୀବ ସାହିତ୍ୟ ଶିଶୁକୁ ଦେଇ ଗଣ ସାମନାରେ ନାମକରଣ କରିବା ଓ ଆଗାମୀ ଯୁଗ ଉପରେ ତାର ଭବିଷ୍ୟତକୁ ଆଶା ଓ ବିଶ୍ୱାସ ଉପରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରି ଆଗେଇ ଯିବା ଓ ସେଠାରେ ସୃଷ୍ଟି ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରଚାର ଧର୍ମୀ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଚିନ୍ତା ନକରିବା ଆଜି ଗୋଷ୍ଠୀ ସାହିତ୍ୟର ମୂଳଲକ୍ଷ୍ୟ

ହେବା ଉଚିତ ହେବ । ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଜୀବନର ଦୁଃଖ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା କ୍ଷୁଧା ଓ ଶୋଷଣରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇ ତାର ଲେଖନୀ ବଳବତ୍ତର ହେବା ବାଞ୍ଛନୀୟ ହୋଇପିବା ଅସମ୍ଭବନୁହେଁ । ମନୀଷ କଳ୍ପବଲ୍ଲୀ, ଗଳିତ ଚେତନା, ହିଂସ୍ରତା, ବ୍ୟାଧି ସବୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ସେଇ ମହତ୍ତର ଚିନ୍ତାଧାରାକୁ ରୂପ ଦେବାକୁ ଯୁବକବି ଗୋଷ୍ଠୀ ଦୃଢ଼ ଚିତ୍ତ ହେବାକୁ ଗୃହୀତନ୍ତ । ସେମାନେ ଅନୁଭବ କରନ୍ତି — ଏ ଯୁଗରେ ଯେଉଁ ଆତଙ୍କରାଜ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି ବା ଯୁବମାନସ ସନ୍ଦେହ ବିଦ୍ରୋହ ଫଳାଂଫଳ ଧ୍ୱଂସ ଦ୍ୱାରା ଆଚ୍ଛନ୍ନ ହୋଇ ଯାଇଛି — ସେଇ ଭୁଗର୍ଭ ଅଂଧକାର ମଧ୍ୟରୁ କନ୍ତର୍ପ ଓ ନଗରପଦର ଆଲୋକ ବର୍ତ୍ତିକା ଧରି ଏକ ନୂତନ ସୂର୍ଯ୍ୟର ବନ୍ଦନା କରିବେ ଶାନ୍ତି ଓ ଶୃଙ୍ଖଳା ପାଇଁ ସଂଗ୍ରାମ କରିବେ । ଏ ଛନ୍ଦରେ ସୂଚୀପତ୍ରରେ ବାହ୍ୟ ଓ ଅନ୍ତର୍ସ୍ୱରରେ ଜୀବନର ସାର୍ଥକ ଗତିଶୀଳତାର ସୂଚନା ଦେବାକୁ ସେମାନେ ନୂତନ ସନ୍ଦର୍ଭର ଲାଲ ଝଣ୍ଡା ଟେକି ଧରିବେ ।

•

ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଚିନ୍ତାଧାରା କ'ଣ ? ଆଜି ପ୍ରଗତିର ଏଇ ଯେଉଁ ବଳିଷ୍ଠ ସ୍ୱର ଶୁଣାଇବାକୁ ଗୋଷ୍ଠୀ ବ୍ୟସ୍ତ ବ୍ୟାକୁଳ — ତାହାର ଉନ୍ମେଷ କିଣ ଆଗରୁ ହୋଇ ନଥିଲା । ଯେବେଠୁ ସ୍ୱାର ଜନ୍ମ— ସେଇ ଦିନଠାରୁ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦେଖା ଦେଇଥିବା ପ୍ରଗତି ସାହିତ୍ୟର ରୂପ କିଣ ? ଆଜି ତାର ରୂପ କିଣ ? କେହି କେହି ମତ ଦେଇ ପାରନ୍ତି, ବିଜ୍ଞାନରେ ବିକାଶ ଯୋଗୁ ଶିଳ୍ପ ଶିଳ୍ପରୁ ଶିଳ୍ପ ବିପ୍ଳବ ବିଜ୍ଞାନ ପୁଣି ପ୍ରକୃତିକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା ଫଳରେ ମାନବ ଚେତନାରେ ଏକ ବିପୁଳ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦେଖା ଦେଲା । ସେଥିପାଇଁ ମନୁଷ୍ୟର ଚିନ୍ତାଧାରା ଆଗକୁ ଆଗକୁ ବଢ଼ିବାରେ ଲାଗିଲା, ପ୍ରଗତିର ରୂପ ବଦଳିବାରେ ଲାଗିଲା । ମାତ୍ର ବର୍ତ୍ତମାନ ସେଇ ପ୍ରଗତିର ରୂପ

ମଧ୍ୟ ସେହି ବିଜ୍ଞାନରେ କ୍ଷିପ୍ର ଅଗ୍ରଗତିରେ ଧରି ପଡ଼ୁଛି । ଆମ ସାମନାରେ ସ୍ଥୂଳ ପୃଥିବୀର ଯେଉଁ ନକ୍‌ସା ସୃଷ୍ଟି କରୁଛି—ଆମେ ତାହା ସହିତ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିଚୟ ସ୍ଥାପନ କରିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ । ଦେଶ ଓ ସମାଜ ବର୍ତ୍ତମାନ ଯେଉଁ ପ୍ରଗତି ପଥରେ ପ୍ରଧାବିତ ସେ ପଥରେ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଶକ୍ତିର ପରୋକ୍ଷ ରୂପ ବିରାଟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣିବାରେ ମଧ୍ୟ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଛି । ବର୍ତ୍ତମାନ ମାର୍କସଙ୍କ "ଶକ୍ତି" କପରି ମଣିଷର ହୃଦୟରୁ ଦୟା କ୍ଷମା ତ୍ୟାଗ ସରଳତା ଆତ୍ମ ସମର୍ପଣ ଆଦି ପ୍ରବୃତ୍ତିକୁ ଧ୍ୱଂସମୁଖୀ କରିବା ଯୋଗ୍ୟ ଅତି ମାନବ ଶକ୍ତିରେ ପରିଣତ ହୋଇ ଥିବାର ଦେଖାଯାଏ ।

ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ପ୍ରାଚୀନ ପରମ୍ପରାକୁ ସମ୍ମାନ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରି ଓ ତାର ପ୍ରାଣରେ ଦୃଢ଼ଭାବେ ବସା ବାନ୍ଧିଥିବା ବିଶ୍ୱାସକୁ ମାର୍ଜିତ ରୂପରେ ପ୍ରକାଶ କରି — ଏକ କଳାଗତ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ ଲାଗି ଚେଷ୍ଟାଶୀଳ ହେବାର ଲକ୍ଷଣ ଦେଖାଯିବା ଉଚିତ । ତା' ନହେଲେ ସତ୍ୟ ଓ ପ୍ରଗତିର ସାକାର ରୂପ ସାହିତ୍ୟରେ ଆନ୍ତରିକ-ତା'ର ସହ ଫୁଟି ପାରିବ ନାହିଁ । ବୌଦ୍ଧିକ ବିଳାସର କଳା ମାନବର ମାନସିକ ପ୍ରବଣତାକୁ ଆଦରି ପାରେ — ମାତ୍ର ପ୍ରକୃତ ସମାଜର ଶିକ୍ଷ ଦେବାରେ ସମର୍ଥ ହେବନାହିଁ । ସଚ୍ଚି ରାଉତରାୟଙ୍କ ଭାଷାରେ — ମଣିଷ ପୃଥିବୀର ସୂର୍ଯ୍ୟାଲୋକର ପ୍ରବାସୀ ··· । ଜୀବନର କ୍ଷିପ୍ରତମ ଗତିରୁ ତାର ଜନ୍ମ ··· ପୁଣି ସମାଧି ତାର ସେହି ନିତ୍ୟ ପ୍ରବହମାନ ଗତିର ଆନନ୍ଦ ମଧ୍ୟରେ "ଚିରଞ୍ଜୀବ" ।

ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଚେତନାର ଧାରା ସରଳରେଖାରେ ଆତ୍ମ ପ୍ରକାଶ କରୁଛି । କାରଣ ସତ୍ୟ କଥାଟି ଆଖି ଆଗରେ ସ୍ଥୂଳ ଓ ବାସ୍ତବ ରୂପେ ଦେଖା ଯାଉଛି । ତାର ଆତ୍ମ ପ୍ରକାଶ ଲାଗି

ଆବେଗ ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ ଗୋଟିଏ ଧାରାକୁ ଅଂଗୁଳି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରୁଛି । ତେବେ, ସେଇ ସତ୍ୟ କଥାଟି ବ୍ୟକ୍ତି ସମାଜ ଗୋଷ୍ଠୀ ଶରୀରରେ ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଆଲୋଡ଼ନ ସୃଷ୍ଟି କରୁଛି । ନ୍ୟସ୍ତସ୍ୱାର୍ଥ ଓ ପରମ୍ପରାଗତ ଅଧିକାରର ପରିବର୍ତ୍ତନ ସମ୍ଭବ ହେଉଛି । ଏ କଥାରୁ ପ୍ରତୀୟମାନ ହେଉଛି ଗୋଟିଏ ନୂତନ ସମାଜ ଯେପରି ଆପଣାଛାଏ ଗଢ଼ି ଉଠୁଛି ଓ ପୁରାତନ ପ୍ରତିକ୍ରିୟାଶୀଳ ଜଗତ କାଳର ପ୍ରବଳ ସ୍ରୋତରେ ଭାଂଗି ଚୁରମାର ହୋଇ ତଳେ ଧସି ପଡ଼ୁଛି । ଏହି ପରିବର୍ତ୍ତନର କେନ୍ଦ୍ରରେ ଜୀବନ ପ୍ରଧାନ ସ୍ୱାଧୀନତା ଓ ସୁଖର ଅନ୍ୱେଷଣ ଲୁଚି ରହିଛି । ଯୁବ ମାନସରେ ସେଇ ଅଦ୍ଭୁତ ଚେତନା ସମାଜ ଗୋଷ୍ଠୀକୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବା ଦିଗରେ ସାହାଯ୍ୟ କରେ — ସେଥିପାଇଁ ଏକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ବିପ୍ଳବ ଲେଖମା ମୂଳରେ ଆବଶ୍ୟକ ପଡ଼ୁଛି । ପ୍ରଥମେ କବିତା କେବଳ ଏ ପ୍ରକାର ବିପ୍ଳବକୁ ବହନ କରି ଆଗେଇବାର ସମର୍ଥ ହେବ । ଯଦିଓ ଏହାର କାଳାନ୍ତର ହୋଇ ସାରିଛି, ତଥାପି ଏହାର ସ୍ପଷ୍ଟ ରୂପ ବୈପ୍ଳବିକ ରୂପ ସମାଜକୁ କେନ୍ଦ୍ର କରି ହୋଇ ଆସିଛି । ଏ ଦଶକର କବିତାରେ ମୁକ୍ତିର ପ୍ରଜ୍ୱଳିତ ସ୍ୱାକ୍ଷର ରହିବାର କଥା । ତାହା ରହିଛି କି ନାହିଁ ଦେଖିବାର ବେଳ ଆସିଛି । ମୁକ୍ତିକାମୀ ଯୁବଗୋଷ୍ଠୀ ଏଇ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଲକ୍ଷ୍ୟରେ ଆଗେଇବାର ଦେଖା ଯାଉଛି । ତେବେ ସେଇ ଆତଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଳୟ ମଧ୍ୟରେ ସୃଷ୍ଟି ଆଦ୍ୟ ରୂପ ଦେଖିବା ଲାଗି ସମସ୍ତେ ବ୍ୟାକୁଳ ହେବା — ପ୍ରଗତିର ଲକ୍ଷଣ ।

ବାସ୍ତବିକ ଏହି ଗତିଶୀଳ ଚିନ୍ତାଧାରାର ଉନ୍ମେଷ କାଳ ସମ୍ଭବତଃ 'ନବଯୁଗ ସାହିତ୍ୟ ସଂସଦ' । ସେ ସଂସଦର ଭଗବତୀଚରଣ ସଚ୍ଚିରାଉତରାୟଙ୍କ ଗଳ୍ପ କବିତାରେ — କେବଳ ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଚେଷ୍ଟା

ମାତ୍ର କରି ଯାଇଥିଲା । ଅନନ୍ତ ପଟ୍ଟନାୟକ ମଧ୍ୟ ସେହି ଦର୍ଶନରେ ଅଭିଭୂତ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲେ—ମାତ୍ର ସେହି ବୈପ୍ଳବିକ ଚେତନାକୁ ରବିସିଂ କେବଳ ଆଜିଯାଏ ବଞ୍ଚାଇ ଆସିଲେ । କଟ୍ଟୁହିନ ମାରବତା ପରେ — ପୁଣି ପ୍ରଗଲ୍ଭର ସ୍ୱର ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇ ଉଠୁଛି ତାଙ୍କ କବିତାରେ ଓ ଅନ୍ୟରୂପ ନେଇଛି ଗୋଷ୍ଠୀ ଗତ୍ତରେ । ତେବେ ଏହି ବଳିଷ୍ଠ ସ୍ୱର ଯୁବ ମାନସକୁ ଅନ୍ୟ ରୂପରେ ଆନ୍ଦୋଳିତ କରୁଛି । ସ୍ୱୀ ମଧ୍ୟରେ ଅନେକ ସଂସଦ ଗଠିତ ହୋଇ ଯୁବ ମାନସର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ଦେଖୁଛୁ । ସାହିତ୍ୟିକ ଆତ୍ମ ପ୍ରକାଶ କଳାର ଆତ୍ମ ପ୍ରକାଶ — ବ୍ୟକ୍ତି କୈନ୍ଦ୍ରିକ ଚିନ୍ତାଧାରାର ମୌଳିକ ଆତ୍ମ ପ୍ରକାଶ ଇତ୍ୟାଦି ବୌଦ୍ଧିକ ଚେତନା ଆଡ଼କୁ କମ୍ବା ସେହି ଚେତନାରୁ ଏକ ଶାଖା ରୂପେ ପ୍ରଗତିକୁ ଛାଡ଼ି ଦେଇ ସାହିତ୍ୟ ସେବା କରିବାରେ ଲାଗିଲେ ।

ବର୍ତ୍ତମାନର ସମସ୍ୟା ହେଉଛି ସେଦିନର ସମସ୍ୟା । ମୁକ୍ତିକାମୀ ଯୁବଗୋଷ୍ଠୀ ତାର ଇସ୍ତାହାରରେ ଗୃହେ । ଚେତନାର କ୍ଷିପ୍ର ଆତ୍ମ ପ୍ରକାଶ ଲାଗି ବ୍ୟାକୁଳ—ସନ୍ୟାସ, ନିଜର ପରିବେଶ ମଧ୍ୟରେ ନିଜକୁ ଓ ନିଜର ପରିବେଶକୁ ନେଇ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଲାଗି ବିଶ୍ୱସ୍ତତା ପ୍ରକାଶ କରିବା ହେଲା ତାର ମୁଖ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ମାତ୍ର ସେ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କେବଳ ନବ ଦିଗଂତର ବାର୍ତ୍ତା ବହନ କରିପାରେ । ସେମାନେ ସ୍ୱାପ୍ରତିକ କାରଣ ତାଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତି ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ବୋଧ ରହିଛି । କେତେକ ଭିନ୍ନ ଧାତୁର ସାହାଯ୍ୟରେ ଏକ କାହାଜର ରୂପ ଦେଇ ସେ ହେବାକୁ ବୃହାନ୍ତ ଦ୍ରୁତଗାମୀ ଉଦ୍ୟମଶୀଳ ଓ ସହସ୍ର ଅଶ୍ୱ ଶକ୍ତି ବିଶିଷ୍ଟ । ଏଣୁ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଗୋଷ୍ଠୀର ଲେବୁଲ ମାରି ସେମାନେ ଅଗ୍ରଗାମୀ । ଯୁବକବି ତାର

ପରିଚୟ ତିଆରି କରେ ଅଜଣା ଭାବରେ — ନାମହୀନ ଅନାମ ଅଦରକାରୀ ଲିପି ଙ ଞ ଌ ଏହାର ମଧ୍ୟ ପ୍ରତିଧ୍ୱନି ରହିଛି । ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟକୁ ପ୍ରଗତିଶୀଳ କରିବାରେ ଯେଉଁମାନେ ଭାବନାରେ ଚେତନାରେ ଓ ନିପୁଣତାରେ ଲାଗି ପଡ଼ିଛନ୍ତି ସେମାନେ ସ୍ୱୀକୃତି ପାଇଁ ବ୍ୟାକୁଳ ନହୋଇ ଭାବର ଆଦାନ ପ୍ରଦାନରେ ଦୃଢ଼ ସଂହତି ରଖି ସେ ଆଗେଇବାକୁ ଚାହାନ୍ତି । ସେମାନେ ଅଜଣା ଅବୁଝା ଅନାମ ହେବା ପଛରେ ଏକ ନୂତନ ଦିଗଂତର ସୂଚନା ମିଳୁଛି । ସେମାନେ ଅଧିକ ଆଶାବାଦୀ । ଯାହା ପ୍ରଗତି ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରକୃତ ଖସଡ଼ା ତାକୁ ମାନି ନେବାକୁ ସେମାନେ ପ୍ରସ୍ତୁତ । ସହସ୍ର ଅବହେଳିତ ଲାଞ୍ଛିତ ସହାନୁଭୂତି ହୀନ କପଟାଚରଣରୁ ମୁକ୍ତି ଲାଗି ତାର ସମଚେତନ ଗୋଷ୍ଠୀକୁ ସେ ଆହ୍ୱାନ କରିବା ଆରମ୍ଭ କରିଛି, କାରଣ ଧ୍ୱଂସ ଭିତରୁ ଦୁର୍ଜନର ନୃତ୍ୟ ସେ ଦେଖିବାକୁ ସେ ଆଶା ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି । ଆପାତତଃ ଯୁବକବିମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଆଖ୍ୟା ଦେଲାବେଳେ ଆଜି ଗୋଟିଏ କଥା ମନକୁ ଆସେ — ତାହା ହେଉଛି ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟ ଆମ ଦେଶରେ କିପରି ହେବା ଉଚିତ । ଯେତେବେଳେ 'ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟ ଜନତାର ବାସ୍ତବ ଜୀବନର ସାହିତ୍ୟ ଅବା ଯେଉଁ ସାହିତ୍ୟରେ ପ୍ରଚଳିତ ସମାଜର ବ୍ୟାଖ୍ୟା ଥାଏ — ତାହାକୁ ଆମେ ଜନ ବା ଗଣ ସାହିତ୍ୟ କହିବା ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ହେବ । ଜୀବନ ପ୍ରତି ସାମ୍ୟ ଓ ନ୍ୟାୟ ବା ସାମାଜିକ ସ୍ଥାନ ସମ୍ପର୍କରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଚେତନା ଦେଉଥିବା, ପ୍ରାଚୀନ ପରମ୍ପରାକୁ ନୂତନ ରୂପରେ ଗୌରବ ଆଉ ବିଶ୍ୱାସକୁ ମାର୍ଜିତ ରୂପରେ ଦେଖିବା ପ୍ରଗତି କବି ପକ୍ଷରେ ଧର୍ମ ହୋଇ ଉଠେ ଓ ଗଣ ଜୀବନର ଶ୍ରମ ସାହସ ଆଶା ଆକାଙ୍କ୍ଷା ସମ୍ପର୍କରେ ସଚେତନ ରହି ଏକ ନୂତନ ଆଦର୍ଶ ବୋଧ ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ । ଏଇ ପରୁ-

ପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଚୀନ ଆଜି ରୁଷିଆର ପ୍ରଗତି ସାହିତ୍ୟରେ ମନୀଷ ଦେଖୁଛି ସବୁଠାରୁ ଚରମତମ ସତ୍ତା । ପ୍ରଗତିର ଷିପ୍ରତାରେ ଯେଉଁ ଆନନ୍ଦବୋଧ ସୃଷ୍ଟି ତାହାର ଲକ୍ଷଣ କେବଳ ପ୍ରଗତି ସାହିତ୍ୟରେ ଦେଖାଯାଏ ।

ସୁପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ପ୍ରଗତି କବି ଭାବରେ ସଚି ରାଉତରାୟ ଅନନ୍ତ ପଟ୍ଟନାୟକ ପ୍ରଥମେ ଏକ ଆଦର୍ଶ ପ୍ରଚାର କରିବାରେ ଲାଗିଥିଲେ ମାୟାକୋଭସ୍କି — ନଜରୁଲଙ୍କ ଆଦର୍ଶ ବହନ କରି ଓଡ଼ିଆ କବି ମାନବବାଦର ଜୟ ଜୟକାର କରିବା ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ । କବି ରବି ସିଂହଙ୍କର ଆତ୍ମ-ପ୍ରକାଶ ମଧ୍ୟ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ସୃଷ୍ଟି କରିବାରେ ଦେଖାଗଲା । ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଚିନ୍ତାଧାରାର ପରୋକ୍ଷ ରୂପ ଫଳରେ ଅପରାଧଶୀଳ ଆଭିଜାତ୍ୟର ମୁଖା ପିନ୍ଧା ଛଦ୍ମବେଶୀମାନଙ୍କୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଦିବାଲୋକରେ ଦେଖି ହେଲା । ସମାଜର ପ୍ରଚଳିତ ଧର୍ମ ବିଶ୍ୱାସର ଶୃଙ୍ଖଳ ଛିନ୍ନକରି, ଶାସନରେ ଘଟୁଥିବା ଦୈନନ୍ଦିନ ସହସ୍ର କୁତ୍ସିତ ଦୁର୍ଘଟଣା ଓ ଦୁର୍ନୀତି ଭିତରୁ ପ୍ରକୃତ ମନୀଷକୁ ଆବିଷ୍କାର କରିବା ଲାଗି ଲେଖମା ଉନ୍ମୁଖ ହୋଇଛି, ସେଇ ଆନ୍ଦୋଳନ ଏକ ନର୍କଳା ସତ୍ତା ରୂପେ ଓଡ଼ିଆ କବିତା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆଜି ଏକ ଅଧ୍ୟାୟ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି । ପ୍ରଗତି ଲାଗି ଗୋଷ୍ଠୀର ଆବଶ୍ୟକତା ଉପଲବ୍ଧି ହୋଇଅଛି । ଗୋଷ୍ଠୀର ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ ଭିତରେ ବିଶ୍ୱ-ମାନସର ନିରପେକ୍ଷ ପ୍ରତିବିମ୍ବ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇ ଉଠିଛି ।

ଗୋଷ୍ଠୀର ସେଥିପାଇଁ ରୂପାନ୍ତର ହୋଇଛି — ସେଇ ସହସ୍ର ଅଶ୍ୱଶକ୍ତି ବିଶିଷ୍ଟ ଜାହାଜରେ ଯାହାକୁ ଆମେ ଯୁବ ଲେଖକ ସମ୍ମେଳନ ଆଖ୍ୟା ଦେଇଛୁ । ଯେଉଁଦିନ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱାଧୀନତାର

ବାତାବରଣ ମଧ୍ୟରେ ସାହିତ୍ୟିକଙ୍କୁ ବୁଝି ବୁଝେଇବାକୁ ସାହିତ୍ୟିକ-ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପରୀକ୍ଷାମୂଳକ ଭାବରେ ନୂତନ ଚେତନାର ସୂତ୍ରପାତ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଓ ଭାବର ଆଦାନପ୍ରଦାନ ଦ୍ୱାରା ବିଭିନ୍ନ ଅଭିଜ୍ଞତା ଅନୁଭୂତ ବିନିମୟ ଲାଗି ପୁରୀର ବଡ଼ଦାଣ୍ଡରେ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ବାତାବରଣ ସୃଷ୍ଟି କରାଗଲା — ଅନେକ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତାହାର ମୋଟାମୋଟି ଫଳ ହେଲା ଏକ ନୂତନ ଆଲୋଡ଼ନ । ଯେଉଁ ଆଲୋଡ଼ନ ଏକ ସ୍ଥିର ଅବିଚଳିତ ଚିନ୍ତା-ଧାରାରେ ଧକ୍କା ସୃଷ୍ଟି କଲା । ସେ ଭାଂଗିବାର ଯନ୍ତ୍ରଣା ବିଭିନ୍ନ ଲେଖାରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା । ଯୁବଶକ୍ତିର କଠୋର ଆକ୍ରମଣ ଫଳରେ ନୂତନ ଏକ ଢଂଗରର ପରିଚୟ ମିଳିଲା ଆତ୍ମ-ବିଶ୍ଳେଷଣ ଦ୍ୱାରା ଅଧିକ ଅଗ୍ରସର ହେବାର ମାଧ୍ୟମ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଗଲା । ସେଥିପାଇଁ ଯୁବ ଲେଖକ ସମ୍ମେଳନର ପ୍ରଥମ କର୍ମକର୍ତ୍ତା ଆଜି ତତ୍‌କାଳୀନ ଗୋଷ୍ଠୀ ସାହିତ୍ୟିକ ମାନଙ୍କର ପଥ -- ଗୋଦାବରୀଶ ସାହିତ୍ୟ ସଂସଦ, ରବିବାସରୀୟ ସାହିତ୍ୟ ସଂସଦ (ପୁରୀ ଓ କଟକ) ପୁଷ୍ପିତ ସାହିତ୍ୟ ପରିଷଦ ଆଦିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏହା ସମ୍ପ୍ରସାରିତ ହୋଇ ଆତ୍ମ ପ୍ରକାଶ କଲା । ପ୍ରଥମ ଆଉ ଦ୍ୱିତୀୟ ଯୁବ ଲେଖକ ସମ୍ମେଳନ ଯେଉଁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ସୃଷ୍ଟି କଲା -- ତାହା ନିଶ୍ଚିତ ଐତିହାସିକ ବୋଲି ମୋର ମନେହୁଏ । ଏହାଦ୍ୱାରା ଏକ ନୂତନ ଉତ୍ସାହ-ନୂତନ ଅହଂବୋଧ, ପରମ୍ପରାକୁ ସ୍ୱୀକାର କରି ନୂତନ ଏକ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ରଚନା କରିବାର ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ଆଦି ମିଳିଲା । କ୍ରମଶଃ ଓଡ଼ିଶାର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରାନ୍ତରେ ଏହାର ପ୍ରତିଧ୍ୱନି ସୃଷ୍ଟି ହେଲା — ବଂଗଳାର ପ୍ରବୋଧ ସାନ୍ୟାଲ, ଶ୍ରୀଶଙ୍କର, ବୁଦ୍ଧଦେବ ବସୁ, ସୁନୀଲ ଗଂଗୋ-ପାଧ୍ୟାୟ ତରୁଣ ସାନ୍ୟାଲ ଦିଗମ୍ବର ଗୋଷ୍ଠୀର ଲେଖକ ଓ ଓଡ଼ିଶାର ସୁପ୍ରତିଷ୍ଠ ସାହିତ୍ୟିକଙ୍କର ସମକାଳୀନ ସାହିତ୍ୟ ଉପରେ

ତାତ୍ତ୍ୱିକପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଲୋଚନା ଯୁବ ପ୍ରାଣରେ ଅଦ୍ଭୁତ ଭାବାବେଶ ଓ ଭାବାବେଗ ସୃଷ୍ଟି କଲା । ଯୁବ ସାହିତ୍ୟିକ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟକ ପାଠକ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଯୁବ ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ସାହିତ କରିବା ନିମନ୍ତେ ପ୍ରକାଶନର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା, ପୁସ୍ତକାଗାରର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା, ଅନୁବାଦ କରିବା, ବିଜ୍ଞାନ ସମ୍ପର୍କ ଆଲୋଚନା କରିବା ଓ ସାହିତ୍ୟରେ ପରୀକ୍ଷା ନିରୀକ୍ଷା କରିବା — ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସାଧନ ଦିଗରେ ଯୁବଗୋଷ୍ଠୀ ସାହିତ୍ୟ ସମାବେଶର ତ ହ୍ତ ଠ — କାବ୍ୟ ଅନେକ କବିତା ଗ୍ରନ୍ଥ ଲେଖିଲା । ଶ୍ଳୀଳ ଅଶ୍ଳୀଳ ଭାବନେଇ ଚିନ୍ତା ସଂଘର୍ଷ ସୃଷ୍ଟି ହେଲା । ପୁରାତନ ରକ୍ଷଣଶୀଳର ସୁଦୃଢ଼ ଗଡ଼ଗଡ଼କୁ ତରଳାଇବାର ମତଲବ୍‌ରେ ଯୁବ୍‌ଗୋଷ୍ଠୀ ଚେଷ୍ଟା କଲା । କାରଣ ଯେଉଁ ସମାଜରେ ଏ ପ୍ରକାର ଅଳଂଘ୍ୟ, ଅଂଧକାର ଅତ୍ୟାଚାର, ନିରାପତ୍ତା, ଧନ ଜୀବନର ସୁଖ ଲାଗି ବ୍ୟାକୁଳ ପ୍ରାଣତା ଦେଖା ଦେଲା ନାହିଁ — ସେ ସମାଜରେ ବାସ କରୁଥିବା ଲେଖକ ମନରେ ବିଦ୍ରୋହ ସୃଷ୍ଟି କଲା । କାରଣ ସାହିତ୍ୟ କାହାର ହାତ ବାରସୀ ନୁହେ କି ବୌଦ୍ଧିକ ବିଳାସର ନୁହେ କମ୍ବା ଗାଲ ପାଶ୍ଚାତ ଅନୁକରଣ ଅନୁସରଣ ନୁହେଁ, ତାର ନିଜସ୍ୱ କିଛି ଅଛି ଯାହା ଭୁଲିଯାଇ ହେବ ନାହିଁ ବା ଅବହେଳା କରି ହେବ ନାହିଁ । ଷଷ୍ଠ ଦଶକଟି ଏପରି ଏକ ଆନ୍ଦୋଳନର ପୃଷ୍ଠଭୂମି ପାଇଁ ଦାୟୀ ହୋଇ ଉଠିଲା । ଏଥିରୁ ସମ୍ଭବତଃ ମୁକ୍ତ ଯନ୍ତ୍ରଣା ସିଧା ସଳଖ ଭାବେ ଆତ୍ମ ପ୍ରକାଶ କଲା ।

ଯା' ହେଉ ଯେଉଁଠି ପ୍ରଗତି ଲାଗି ଗୋଷ୍ଠୀ ଚେତନାର ସମନ୍ୱୟ ଆଶା କରା ଯାଉଛି ସେଠାରେ ଦେଖିବାକୁ ହେବ ସଂଘ ସଂସଦ ଦଳ ସମିତି ଏ ସବୁର ଆବଶ୍ୟକତା କେତେଦୂର । ଯେଉଁ

ସଉସବୁ ହେଲ୍ — ଯେସବୁ କଣ ପ୍ରବୃର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କରାଗଲା, ନା ଏବର ଗ୍ରନ୍ଥରେ ପୂର୍ବ ସଉର ସମସ୍ତ ଧର୍ମ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ନୂଆକଥା ହେଲା — ପରସ୍ପର ସୃଷ୍ଟି କରୁଥିବା ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟିରେ ସମସ୍ୱର ଆସିବା —। ପଛି ଏବର ଗୋଷ୍ଠୀରେ ଏହା ନୂତନ ତାହେଲେ ପୂର୍ବସଉରେ ମଧ୍ୟ ଏଇ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଣ ନଥିଲ । ତେବେ ସ୍ୱାର ବକ୍ତବ୍ୟ କଣ—ଆଦର୍ଶ କ'ଣ । "ଆମେ ନବ ଚେତନାର ସବର୍ଦ୍ଧିନାକାଶ—ବାହକ ନୋହୁ । ସମାଜକୁ ସ୍ଥିର ପରମ୍ପରାର ପାରଦରେ ବନ୍ଦୀ ରଖିବା ଅର୍ଥ ସମାଜକୁ ସ୍ଥିର ମୂକ କରି ଗଢ଼ି ତୋଳବା — ଗତିଶୀଳତାର ସୂକ୍ଷ୍ମ ସତ୍ୟ ଉପରେ ସମାଜର ଅଭିବୃଦ୍ଧି । ପରମ୍ପରା ଭାଂଗି ପରମ୍ପରା ଗଢ଼ିବା ଆମେ ଜାଣୁନା — ସତ୍ୟ ପାଇଁ ଅନବରତ ସଂଗ୍ରାମ ଲକ୍ଷରେ ଆମର ଗତି" ।

ଏଇ ଯୁବଗୋଷ୍ଠୀ ଜାଣେ, ସାମାଜିକ ଅସ୍ଥିରତା ମଣିଷର ସୁଖ ଲୁଟି ନେଇଚି — ଅର୍ଥନୈତିକ ସମସ୍ୟା ମାନସିକ ସ୍ଥବିରତା ସୃଷ୍ଟି କରୁଚି — ରାଜନୈତିକ ବର୍ବରତା ଗଣ ଜୀବନର ସମସ୍ତ ଆନନ୍ଦ ଟିକକ ଶୋଷି ନେଉଚି । ମଣିଷର ଦେହ ରକ୍ତହୀନ ଶ୍ୱେତ ଦିଶୁଚି ଠିକ୍ ସର୍ଦ୍ଦେ ଧଳା କାଗଜ ପରି । ଯେଉଁମାନେ ଏ ପ୍ରକାର ମଲ ବା ପଶୁ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରୁଛନ୍ତି — ସେମାନେ କେବେ ଯୁବ ଗୋଷ୍ଠୀର ମାନସ ଚେତନା ସହିତ ତାଳ ଦେଇ ପାରିବେ ନାହିଁ । ଏହି ଗୋଷ୍ଠୀଗତ ଚେତନାର ଉଦ୍ୟମ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସମନ୍ୱୟର ଏକ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ସେତୁ ବୋଲି ମନେ ହେଲ୍ ।

ପ୍ରଗତିଶୀଳ ବୋଲାଉଥିବା ଏଇ ଯୁବଗୋଷ୍ଠୀ ଧ୍ୱଂସ, ରକ୍ତ, ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଛୁରି, ଗୁଳିଗୁଳା, ଲାଲ, ବ୍ରଜମୁଷ୍ଟି, ଲୌହ, ସର୍ବହରା, ଝଡ଼ ଆଦି ଦେହ ଉତ୍ତେଜକ ଶବ୍ଦ ପ୍ରୟୋଗରେ ରୁଗ୍‌ଣ ମାନସିକ

ସନ୍ତଣାର ଭାଷା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇପାରେ ନାହିଁ — ସେଥିପାଇଁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଅନୁଭୂତି — ଆନ୍ତରିକତା ଗଣା ଲାଗି ସମ୍ବେଦନଶୀଳତା ଓ ଆବେଗ ପ୍ରବଣତା ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକତା ନହେଲେ — ଆତ୍ମ-ନିର୍ବାସନ ଜ୍ୱାଳାରେ ଜର୍ଜରିତ ବ୍ୟକ୍ତି କେବେ ଗୋଷ୍ଠୀ ମଧ୍ୟରେ ବି ସମତାଳ ଦେଇ ନପାରେ । ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ଏହାକୁ ସର୍ବହରା ସାହିତ୍ୟ କହି ହେବ କାରଣ ଆଜି ସର୍ବହରା ଶ୍ରେଣୀରେ ସାମିଲ ହୋଇଥିବା ସମସ୍ତ ଜନତା ତାର ମାନବିକ ଅଧିକାର ଆଶା କରୁଛି — ଯେଉଁ ଅଧିକାର ଭିତରେ ରହିଛି ତାର ସମସ୍ତ ସୁଖ ସୌଭାଗ୍ୟର ଆଶା—ଭରସା । ତେବେ ଏ ଦେଶର ମାଟି ପାଣି ପବନ ଲୁହ ଲହୁ ଲୁହା ଭିତରେ ଗୋଷ୍ଠୀର ପ୍ରଗତି ଚିନ୍ତା ଆନ୍ତ-ରିକତା ସହ ହୋଇ ପାରୁନି । କାରଣ ହେଉଛି — ଅର୍ଥନୈତିକ ଅନଗ୍ରସରତା । ସେଥିପାଇଁ ସୃଷ୍ଟି ହେଉଛନ୍ତି ବିଦ୍ରୋହୀ ଗୋଷ୍ଠୀ ଦିଗମ୍ବର ଗୋଷ୍ଠୀ କ୍ଷୁଧିତ ଗୋଷ୍ଠୀ, କିନ୍ତୁ ଆମେରିକା ଫ୍ରାନ୍ସ ଇଂଲଣ୍ଡରେ ବିଟନିକ୍ ଗୋଷ୍ଠୀ, ବିଟ୍ ଅପ ଗୋଷ୍ଠୀ ନ୍ୟୁଡିଟରୁଣ ଗୋଷ୍ଠୀଙ୍କର ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ବିପ୍ଳବରୁ ପ୍ରଭାବରୁ ଭାରତର ଏଇ ଗୋଷ୍ଠୀ ଆଜି ଚେତନା ସମୃଦ୍ଧ । ଏଣୁ ଗୋଷ୍ଠୀ ସାହିତ୍ୟର ମୌଳିକ ଲକ୍ଷ୍ୟ ସ୍ୱାଧୀନ ଭାବରେ ନିଜକୁ ତୀବ୍ର ଭାବରେ ଆତ୍ମ ପ୍ରକାଶ କରିବା । ବ୍ୟକ୍ତି ବା ଗୋଷ୍ଠୀର ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଧାରା ପ୍ରଣୟନ ପାଇଁ ଓଡ଼ିଆ ଯୁବଗୋଷ୍ଠୀ ମଣିଷ ଜୀବନର ପ୍ରବାହରେ ଐତିହାସିକ ସତ୍ୟର ପ୍ରୟୋଜନୀୟ ପ୍ରଭାବ ଉପଲବ୍ଧି କରିଛି । ସେଥିପାଇଁ ସେ ପ୍ରଜାପତି, ଅଗ୍ନିଶର୍ମା ଅଗ୍ରଦୂତ ଅଗ୍ରଗାମୀ ଅଖିଳପତି, ମୁକ୍ତିର ସ୍ୱର ବହନ କରି ଅନାମ ଅଚୁମ୍ବା ନକ୍ଷତ୍ର ଉଦୟରୁ ବିଦ୍ରୋହୀ ଗୋଷ୍ଠୀର ଆତ୍ମ ପ୍ରକାଶ ଷଷ୍ଠ ଦଶକରେ ସମ୍ଭବ ହୋଇଛି । ସାହିତ୍ୟକ ରୂପ ଚେତନାର ଜଟିଳତା ଦୁର୍ବୋଧତା ବିଭୁତିରେ ଏ କାଳରେ ମଧ୍ୟ

ବିପ୍ଳବ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା, ମାତ୍ର ମିଥ୍ୟାମିଥି ସ୍ୱ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ବା ବକ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରକାଶ ଲାଗି ପୂର୍ବ ଶତକରେ ଏକ ଉଦ୍ୟମ ମଧ୍ୟ ଆତ୍ମ ପ୍ରକାଶର ସୁଯୋଗ ଖୋଜୁଥିଲା । ଆଜିର ଓଡ଼ିଆ କବିତା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେଉଁ ଏକ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ବୈତାଳିକ ସୃଷ୍ଟି ଦେଖା ଦେଇଥିଲା — ତାହା ଗୋଟିଏ ଦିଗରେ ବୌଦ୍ଧିକରଣ — ଯାହାର ପରମ୍ପରା ସମୃଦ୍ଧ ମାତ୍ର ଏଇ ପ୍ରଗତିଶୀଳ କବିତାର ସାଂଘାତିକ କ୍ଷିପ୍ର ' ଆତ୍ମ ପ୍ରକାଶ ସମାଜରେ ଘଟି ଯାଉଥିବା ଘଟଣାକୁ ନେଇ ଆନ୍ତରିକତା ସହ ଆତ୍ମ ପ୍ରକାଶ କରୁଛି — ତାହା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବାର କଥା । ଯୁବଗୋଷ୍ଠୀ ବର୍ତ୍ତମାନ ଧର୍ମରେ ବୃଦ୍ଧ ବିଦ୍ରୋହୀ । ସେ ଚାହେଁ ଆପଣାର ରକ୍ତରେ ସବୁଜ ମାଟି ଆଉ ନୀଳ ଆକାଶ ବୁକୁରେ ଆପଣାର ଦୁଃଖକୁ ଚିତ୍ର ଲେଖିବ । ସେଥିପାଇଁ ସେ ଚାହେଁ —

କାରଣ ନୁହେଁ ମୁଁ ମୋ ଖାଲି ଆଙ୍କିବା କାଗଜରେ ଛବି ରଞ୍ଜିତରଶ୍ମିଙ୍କର କଣ୍ଠର ପ୍ରତିଧ୍ୱନିର ଜବାବ —

ମୋତେ ଦିଅ ରକ୍ତର ସିରିଂଜ ଏକ
ନିଆଁ ପକା କେଇ ଇଞ୍ଚ ଛୁରି
ସ୍ୱେଦେ ଗଢ଼ା ଲୁହାର କଚୁରି
ଅସଭ୍ୟ ଏ ସହରର
ବ୍ୟବଚ୍ଛେଦ ଶବେ
ଆଙ୍କିବି ମୁଁ ତୁମ ପଙ୍ଗୁ ଛବି
ନାମ ମୋର ଅବଧୂତ କବି । (ଅଗ୍ନି ଶର୍ମା).

ଯେତେବେଳେ କବି ରବିସିଂଙ୍କ, କଂଠରୁ ବିଦ୍ରୋହର ଇସ୍ତାହାର ପ୍ରକାଶ ପାଏ —

ଧ୍ରଗଙ୍ଗାର ମୂର୍ଦ୍ଧି ଘୋଷଣ ଗୋଟାଏ ଶକ୍ତ
ମାନବବାଦର ଜ୍ଞଗ୍ର ବଜସ୍ୱ ବାନା

ଅବା ସେ ଗଣ ଜନତାର ଅବହେଳିତ ପୀଡ଼ିତ ଚିତ୍ତରେ ଚିତ୍ତକୁ ମିଶାଇ ସୃଷ୍ଟିର ଧ୍ୱଂସ କାମନା କରନ୍ତି ଓ ଧ୍ୱଂସଦ୍ୱାରା ନୂତନ ସୃଷ୍ଟିର ଆଶା ମଧ୍ୟ ବାନ୍ଧିଛନ୍ତି — ସେତେବେଳେ ସେ ପ୍ରଳୟ-ରୁଦ୍ର-ସନାତନ ଘୋଷଣାରେ ସ୍ୱାଗତ ଜଣାଇଛନ୍ତି ।

ତଥାପି ମୁଁ ବଜାଇବ ପ୍ରଳୟର ଡମରୁ
ଆଣିବରେ ଧ୍ୱଂସର ଚମକ
ଅଛ ଯେତେ ବଜ୍ରାତ
ପାରିବରେ ଇଙ୍ଗିତ
ନାଲି ଆଖି ଧମକ
ଧ୍ୱଂସର ବନା କାନ୍ଧି
ସୃଷ୍ଟିର ସମ୍ମକ ।

ଯୁଗ ଯନ୍ତ୍ରଣାର ସ୍ପଷ୍ଟ ଚିତ୍ର ତଥା ଆଗାମୀ ଯୁବ-ପ୍ରାଣରେ ବିଦ୍ରୋହ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ପାଇଁ ରାଜତନ୍ତ୍ରଙ୍କ ବକ୍ତବ୍ୟ ଭାଷାରେ— ପଦେ ।

ତେଜରେ ଶ୍ରମିକ ଭୟ
ଗାଅ ସବୁ ଆଜ ବିଶ୍ୱର ଯେତେ,
ପୀଡ଼ିତ ପ୍ରାଣର ଜୟ ।

ସମ୍ଭବତଃ ଯୁବଗୋଷ୍ଠୀ ବିଦ୍ରୋହ ଆଡ଼କୁ ଚାଲିବା ଅସ୍ୱାଭାବିକ ନୁହେଁ । ଡ଼ଃ ମହତାବଙ୍କର ପ୍ରବନ୍ଧ "ପ୍ରଗତି ଓ ଅଧିକାର" ଓ

ହରିହର ମିଶ୍ରଙ୍କର ନୂତନ ଗଳ୍ପ ନୂତନ ସ୍ୱର (ସମାବେଶ) ଆତ୍ମ ନିର୍ବାସନ ଧର୍ମ ଓ ଦେବତା" ସୀତାକାନ୍ତ ମହାପାତ୍ରଙ୍କର ପ୍ରବନ୍ଧମାନଙ୍କରେ ଏ ଚେତନାର ଦିକ୍‌ଦର୍ଶନ ଦେଖାଯାଏ — ଏଠାରେ ବ୍ୟକ୍ତି ଜ୍ୱଳନ ହେଉଚି ତୀବ୍ର — ମନମୋହନ ମିଶ୍ରଙ୍କର ବିଦ୍ରୋହୀ ସଂଗୀତ ଗୁଡ଼ିକ ଅନନ୍ତ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କର କେତେକ କବିତାର ସେଇ ସ୍ୱର ବାସ୍ତବିକ ଏଇ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ ଚେତନାର ସମଗ୍ର ଅର୍ଦ୍ଧ ଦୃଶ୍ୟ ଛବିଭାବେ ଦେଖାଯାଏ ଆଜି ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ଗଳ୍ପରେ ଭଗବତୀଚରଣ ବର୍ମା । ମାର୍କସଧର୍ମୀ ପ୍ରଗତିର ଧର୍ମୀ କହି ଉଠାଇ ଦେବାର ଏ ବେଳ ନୁହେଁ — ବରଂ ତୀବ୍ର ଆତ୍ମ ପ୍ରକାଶ କରିବାର ନିଶ୍ଚିତ ସ୍ୱାଗତ ଯୋଗ୍ୟ ସମୟ ଯେ ଆସିଛି । ସମ୍ଭବତଃ ଏହା ହେଉଚି ଏକ ଉଦ୍‌ବୋଧନ — ଅବଶ୍ୟ ବ୍ରଜ ରଥଙ୍କ ଭାଷାରେ ଆଜ ପାର୍ବଣେ ପ୍ରୀତି ଉତ୍ସବ କାହିଁରେ — ନୈରାଶ ସଂକେତ ରହିଥିବା ଭଲ ନୁହେ ଏହା ଏକ ଉଦ୍‌ବୋଧନ ଯାହା ଆମର ଅନ୍ତର ବିପ୍ଳବର ଆନ୍ତରିକ ସ୍ୱର — ଧରିତ୍ରୀର କାତର ପ୍ରାର୍ଥନା ଶୁଣି ଦେବତାମାନେ ଏକ ମଣିଷ ସୃଷ୍ଟି କରୁଛନ୍ତି — ତାଙ୍କର ସମସ୍ତ ଶକ୍ତି ଦେଇ ତାକୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଜନ୍ମ ଦେଇଛନ୍ତି ଯାହାର ବନ୍ଦନା ଆଜ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ —

ଦେବତାଏ କଲେ ଶଙ୍ଖ ଧ୍ୱନି
ଅସୁରେ ପିଟିଲେ ଡଙ୍କା
ହିମାଦ୍ରିର ପ୍ରଶମସ୍ତ ଔଷଧି ଆଲୋକେ
କବିତ କବାଟ କଲେ ଗୁହାରେ ନର୍ତ୍ତନ
ସବୁହର ମଣିଷର ହେଲ ହେଲ ଆଜ
ଆରମ୍ଭ କି ଧରାରେ ପାର୍ବଣ ।

('ନାଗଭୂଷଣ' ଟଙ୍କାର)

ସମଗ୍ର କବିତାରେ ଏ ଯୁଗର ମନୁଷ୍ୟ ଚିତ୍ର ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ଆଜିର ଯୁବଗୋଷ୍ଠୀ ସେ କବିତାରୁ ମଣିଷ ପ୍ରତି ମଣିଷର ଆତ୍ମିକ ସଂଯୋଗ ଓ ସହାନୁଭୂତିର ନିବିଡ଼ ସ୍ପର୍ଶ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିହେବ । ସମାଜକୁ ସଚେତନ ଓ ସଂଗ୍ରାମଶୀଳ କରାଇବାକୁ ଇନ୍ଧନ ଯୋଗାଇଛି । ଫଳରେ ଚେତନ ଗୋଷ୍ଠୀ ଏଇ ଅବସ୍ଥାଟି ପାଇଁ ଏ ବର୍ତ୍ତମାନର ବାଣୀକୁ ଆପଣାର କରିବାରେ ଦେଖା ଯାଉଛି । ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଯୁବଗୋଷ୍ଠୀ ଅବଧୂତ ଗୋଷ୍ଠୀ । ଆକାଶକୁ ଶିଳ୍ପଗତ ଭାବେ ଆନ୍ତରିକତା ନେଇ ଦେଖୁଛି କିପରି ବର୍ଷାବାଦଲ ଧୂଆଁ ଧୂଳିରେ ପରିଣତ ହେଉଛି । ଶିଶୁ ପଢ଼ା ଘୁଡ଼ି ପିଲ୍ଟରେ "ସ୍ମୋକ କରୁଛି" ଲେଖୁଛି, ସେ ଉପହାର ଦେବାକୁ ଖୋଜୁଛି "ଉକ୍ତ ପଦଟିଏ

ଯାହା ନଷ୍ଟ ଫୁଟେ ତରାଇ ଜଂଗଲଠାରୁ
କୋରାପୁଟ ବନେ
ଶ୍ରୀକାକୁଲମେ
ଦୂର ତ୍ରିଭେନ୍ଦ୍ରମେ (ଅଗ୍ନି ଶର୍ମା)

କାରଣ ଆକାଶ ପକ୍ଷୀକୁ ଡେଣା ଦେଉଛି — ସାଗର ମାଛକୁ କାତି ଦେଉଛି ଯାହା ଫଳରେ ପକ୍ଷୀ ଉଡ଼ୁଛି — ମାଛ ପହଁରୁଛି । ଆଜ ମାଟି ତାର ଧୀବରକୁ ଦେଇପାରେ ନାହିଁ ଲୁଗା ଖଣ୍ଡେ ମୁଠେ ଭାତ ବଞ୍ଚି ରହିବାକୁ ।

ଗଣ ଜୀବନର ମୂଲ୍ୟାୟନ ସଂପର୍କରେ ସଚେତନ ଯୁବଗୋଷ୍ଠୀ ସମାଜରେ ଦେଶରେ ପୃଥିବୀରେ ଘଟୁଥିବା ଦ୍ରୁତ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଓ ପ୍ରଗତିକୁ ସମର୍ଥନ ଜଣାଇବା ଓ ସେହି ଜୀବନରେ ଆପଣାର ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ଓ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଆଣିବା ଲାଗି ଅଗ୍ରଗାମୀ । ସମାଜ ମଧ୍ୟରେ ଗଣ ଭିତରେ ଥାଇ ଗୋଷ୍ଠୀଗତ କରି ପ୍ରତ୍ୟେକ ଆତ୍ମ ନିର୍ବାସନ

ଜ୍ୱାଳାରେ ଛଟପଟ ହେବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି ସେଥିପାଇଁ 'ଅବଧୂତ ଗୋଷ୍ଠୀ ନୂତନ ଏକ ଅଧ୍ୟାୟ ସୃଷ୍ଟି କରିବାର ସନ୍ତ୍ୱଣା ଭିତରେ ଗାଉଛି :—

ଉଦ୍ଦାମ ପ୍ରେରଣା ଧରି ମୋ ବସନ୍ତରଂଗକାର ପଣ
ଆସନ୍ତେ ଆଂକିବା ଏଇ ମଣିଷର ମଣିଷକୁ
ଡାକ ଦେଇ ଅନ୍ୱେଷଣ ରଣ

(ଅଖିଳପତି)

ଓଡ଼ିଆ କବିତାର ସାଂପ୍ରତିକ ସ୍ୱର

ସଦାଶିବ ଦାଶ

୧୯୫୭ ପରର ଓଡ଼ିଆ କବିତାକୁ ବିଶ୍ୱସାହିତ୍ୟ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଆଧୁନିକ ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରେ । ଯଦିଓ ଏହା କାଳଭିତ୍ତିକ ତଥାପି ତତ୍‌ପୂର୍ବରୁ ରାଧାନାଥ ଶୈଳୀର ମୂଳଦୁଆ ଉପରେ, ସତ୍ୟବାଦୀ, ଓ ସବୁଜ ଯୁଗର ପ୍ରବାହ ବହି ସାରିଥିଲା । କିନ୍ତୁ ୧୯୫୭ ପରର ଆଧୁନିକତା ସାଂପ୍ରତିକ ସ୍ୱରର ମୂଳପିଣ୍ଡ ବୋଲି କହିବାକୁ ହେବ । ବର୍ତ୍ତମାନ କବିତାର ଶୈଳୀ, ଧାରା, ଆଂଗୀକ, ପ୍ରତୀକ, ରୂପକଳ୍ପ, ପ୍ରଜ୍ଞା ଓ ପ୍ରୟୋଗର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ସ୍ୱାଧୀନତା ପରଠାରୁ ବିଶ୍ୱବ୍ୟାପକ । କବିତା କ୍ଷେତ୍ରରେ ସଚି ରାଉତରାୟଙ୍କ ଅତ୍ୟାଧୁନିକତାରଂ ଆବାହକ । ରାଧାନାଥଙ୍କ ଦରବାରର, ସଚିବାବୁଙ୍କ କବିତା ୧୯୬୨; ଗୁରୁପ୍ରସାଦ ମହାନ୍ତିଙ୍କ ସମୁଦ୍ର ସ୍ନାନ, ସୀତାକାନ୍ତ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ଶବ୍ଦ ଓ ଦୃଶ୍ୟ, ବା ରମାକାନ୍ତ ରଥଙ୍କ 'ସନ୍ଦିଗ୍ଧ ମୃଗୟା' ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଦର୍ଶନର ବିକାଶ ଉତ୍ସବ । ଭାରତୀୟ ଦର୍ଶନ ଭିତରକୁ ଏଇମାନେ କ୍ରମେ ଟାଣି ଆଣିଲେ ୟୁରୋପୀୟ ଚିନ୍ତାର ପ୍ରଭାବ । ତାଙ୍କ ସଂଗେ ସଂଗେ ଓଡ଼ିଶାରେ ଜନ୍ମ ନେଲେ ଅଧ୍ୟାପକ, ସରକାରୀ ଅମଲା ଗୋଷ୍ଠୀରୁ ଗୋଟାଏ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ସାହିତ୍ୟିକ ଗୋଷ୍ଠୀ, ଆଧୁନିକ ଚିନ୍ତା କ୍ରମେ ଅତ୍ୟାଧୁନିକତାର ମୋହର ଲଗାଇଲା । ଭବିଷ୍ୟତର ଯାତ୍ରା ପଥରେ ଆଗାମୀ ମଣିଷ ସମାଜ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ନରଖି ଲକ୍ଷ୍ୟହୀନ ପଥିକର ଭୂମିକା କ୍ରମେ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଗଲା । ବିଶ୍ୱର ସାଂପ୍ରତିକ

କବିତାରେ ସାମାଜିକ ସ୍ଥିତି ସମୟର ଜଳବାୟୁ ଦ୍ୱାରା ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ବୋଲି କହିବାକୁ ହେବ । ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କବିତାର ଚେତନା ପ୍ରବାହରେ ଅସଂଲଗ୍ନ ଜଟିଳତା, ଅବକ୍ଷୟ ଚିନ୍ତା, କବିତାର ଗଳାରୋଧ କରେ । ଏହାର ବାହକ ସଚ୍ଚିବାବୁଙ୍କଠାରୁ ୭୨ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତର ସେଇ ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ବୋଲାଉଥିବା କବିକୁଳ ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତେ ଜୀବନର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଭଗ୍ନାଂଶକୁ ସାଉଁଟି ଖିନ୍‌ଭିନ୍ କରି ଦେଖିବାର ପ୍ରୟାସ ନେଇ ସାମଗ୍ରିକ ଚିତ୍ର ଦେବାପାଇଁ ସଂକଳ୍ପବଦ୍ଧ । କିନ୍ତୁ ସ୍ୱୟଂ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ନୁହନ୍ତି । ଓଡ଼ିଶାର ଏଇ ଆଧୁନିକତାର ସ୍ୱରଲ କବିତା ସରଣୀ ନୁହେଁ ବରଂ ପ୍ରୟୋଗ ବୃତ୍ତିର ବନ୍ଧବାଡ଼ରେ ଆବଦ୍ଧ ଏକ ବର୍ଣ୍ଣାଢ୍ୟ ସରୋବର । ଷଷ୍ଠ ଦଶନ୍ଧି ପରର କବିତାରେ ତରୁଣ-ମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ସାହିତ୍ୟର ଅନ୍ୟ ବିଭାଗଠାରୁ ଯଥେଷ୍ଟ ବେଶୀ । ଓଡ଼ିଆ କବିତା ସଂଖ୍ୟାରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି ସର୍ବାଧିକ । କିନ୍ତୁ କବିତା ଏମାନଙ୍କ କଲମରେ କେବଳ କଳା ହୋଇନାହିଁ । କୋଣର କାଳାନ୍ତରରେ, ସ୍ଥିତି, ବଳୟ, ସ୍ନାୟୁ ଓ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ସବୁକୁ ନେଇ ଉଲଗ୍ନ ଆତ୍ମର ଅଣଅକ୍ଷୟାର ସ୍ୱର ଓ ଆକାରରେ ଫଣଟିତ ହୋଇଛି । କବି ଦୃଷ୍ଟି ବିଳାସୀ ନହୋଇ ପ୍ରୟୋଗବାଦୀ । ମଧୁସୂଦନଙ୍କ ସମୟର ମଧୁମୟ ଚିତ୍ର, ତା ପାଇଁ ରୁକ୍ଷ, ଧୂସର ଘଟଣାରେ ରୂପାନ୍ତରିତ । ଏହି ସମୟରେ ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରାନ୍ତରୁ ଫ୍ରେଣ୍ଡ୍‌ସ୍ ଲାଇବ୍ରେରୀର ସମ୍ମିଳିତ କୋରସ ଷଷ୍ଠ ଦଶକ ପରେ ସଚ୍ଚିବାବୁଙ୍କଠାରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ରମାକାନ୍ତ ରଥ, ସୀତାକାନ୍ତ ମହାପାତ୍ର, ଗୁରୁପ୍ରସାଦ ମହାନ୍ତି, ଭାନୁଜୀରାଓ, ଦେବଦାସ ଛୋଟରାୟ, ହରପ୍ରସାଦ ଦାସ, ଶୁଭେନ୍ଦୁ ମୋହନ ଦାସ, ନୃସିଂହକୁମାର ରଥ, ଚଣ୍ଡି ଚରଣ କରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଡିଲାନ ଥମାସ, ବା ଏଲେନ୍ ଗ୍ରୀନ୍‌ସବର୍ଗଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାଇଥିଲା ବେଳେ ବ୍ରଜନାଥ ରଥ, ରବିସିଂ, ମନମୋହନ

ମିଶ୍ର, ଅନନ୍ତ ପଟ୍ଟନାୟକ ଇତ୍ୟାଦିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବିଦ୍ରୋହୀ ବର୍ଣ୍ଣ କଣ୍ଠରେ ପରିଣତ ହୋଇଛି ।

୪୭ ପରଠୁ ଷାଠିଏ ଯାଏ ଓଡ଼ିଆ କବିତାର ମୂଳଦୁଆରେ ଯେଉଁମାନେ ଥିଲେ ହୁଏତ ଷାଠିଏ ପରେ ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ କିଛି ସ୍ୱାକ୍ଷର ଦେଲେ ସଚ୍ଚିରାଉତରାୟ, ଅନନ୍ତ ପଟ୍ଟନାୟକ, ଜ୍ଞାନୀନ୍ଦ୍ର ବର୍ମା, ବ୍ରଜନାଥରଥ, ଚିନ୍ତାମଣି ବେହେରା ଇତ୍ୟାଦି । ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ରାଉତରାୟ ଏ ସମସ୍ତଙ୍କଠୁ ଏକ ବ୍ୟତିକ୍ରମ । ତାଙ୍କ କବିତାର ଧାରା ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଚିନ୍ତାକୁ ନେଇ ଗଡ଼ାଣି ଲଠାଣି ଦେଇ ବହି ଆସିଛି । ତାଙ୍କର ଧାରା କେତେବେଳେ ପଶ୍ଚିମ ଚିନ୍ତାର ପ୍ରତୀକବାଦ ଆଡ଼କୁତ କେତେବେଳେ ସାନ ଜନତାର ହା ହୁତାଶମୟ ଜୀବନଧାରା ଆଡ଼କୁ । ଷାଠିଏ ପରର ତରୁଣ ମନରେ ଅଂଗୀକାର ଯେତିକି ନଥିଲା ତାଠାରୁ ଅଧିକ ଥିଲା ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ହା-ହୁତାଶମୟତାର ଚରିତ ପ୍ରକାଶ । ନିଜର ଜୀବନଧାରା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଶୈଳୀର ଅଯଥା ଘଟାଟୋପ ଦେଇ ନିଜ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏକ ପ୍ରତିବାଦ । କିଂତୁ ସେମାନେ କ'ଣ ଗୁହ୍ୟଁ ଚିନ୍ତା ତାହା ନିର୍ମଳ ଭାବେ ପ୍ରକାଶ ପାଇ ପାରିଲାନି, ସତେ ଯେପରି ଏଇ ପ୍ରୟୋଗବାଦୀ, ପ୍ରତୀକବାଦର ପୂଜାରୀମାନଙ୍କର ଅସମର୍ପିତ ନିଷ୍ଠାର ପ୍ରତିନିଧି । ସାରା ବିଶ୍ୱର କବିମାନେ କମିଟ୍‌ମେଣ୍ଟକୁ ଲେଖାର ମାର୍ଗ ରୂପେ ବରଣ କରୁଥିଲା ବେଳେ, ବିଶ୍ୱର ସମାଜ ବ୍ୟବସ୍ଥା କମିଟ୍‌ମେଣ୍ଟ ପ୍ରକାଶ କରିବାକୁ ଗୌଣ କରି ଓଡ଼ିଶାର ଷଷ୍ଟ ଦଶକ ପର'ର କବିମାନେ ନିଜର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ କଥା କହିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ରହିଲେ । ତେଣୁ ସଫଳତାର ନିମ୍ନତମ ସୋପାନ ଅତିକ୍ରମ କରିବା କଷ୍ଟକର ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । କବିତା ଏଠ ଧାରକରା ଫର୍ମୁଲା ଚଳାଇବାର ଗଣିତ କକ୍ଷରେ ପରିଣତ ହୋଇଗଲା ।

କବିତାରେ ବୈଚିତ୍ର୍ୟ ପ୍ରୟୋଗବୃତ୍ତି, ଅନ୍ତର୍ମୁଖୀତାର ବୃଦ୍ଧି, ଜୀବନର ମୂଲ୍ୟକୁ ଆପେକ୍ଷିକ ଜାଣି, ଜଗତରେ ଜୀବନର ମୂଲ୍ୟକୁ ବିସର୍ଜିବାର ପ୍ରମାଦ ସାଂପ୍ରତିକ ସ୍ୱରର ଏକ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟରେ ପରିଣତ ହୋଇଛି । ଓଡ଼ିଶାର କବିତା କୁଂଜରେ ବହିର୍ଭାଗତ ସାହିତ୍ୟର ବିଶେଷ କରି ଇଂରେଜୀ ସାଆନ୍ତଆ ଦର୍ଶନର ପ୍ରଭାବ ଯଥେଷ୍ଟ ପଡ଼ିଛି । କଳା ସାହେବୀ କାଇଦା ବେଶ୍ ଆଡ୍ଡା ଜମାଇଛି ଆମର ସରକାରୀ କଳ ଭିତରର ଉଚ୍ଚ ଆସନରେ ଥିବା କବିକୁଳଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ । ସାଆନ୍ତଆ ଢଂଗର ଅଳନ୍ଧୁ ଲଗା ମନ ଭିତରେ ନିଜକୁ ସଂକୁଚିତ କରି ଆତ୍ମ ପ୍ରକାଶର ବିଡ଼ମ୍ବନାରେ ବିଡ଼ମ୍ବିତ କରାଯାଇଛି ବର୍ତ୍ତମାନର ସାହିତ୍ୟିକ ଧାରାକୁ । 'ବୌଦ୍ଧିକତା'ର ଅମଡ଼ା ଫାଶୀ କାଠରେ ଝୁଲାଇ ଦିଆ ଯାଇଛି ବର୍ତ୍ତମାନର କବିତାକୁ । ଓଡ଼ିଆ କବିତାରେ ବାହାର ପବନର ମୌସୁମୀ ଯେଉଁମାନେ ବୁହାଇଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ମୁଖ୍ୟତଃ ରମାକାନ୍ତ ରଥ, ଗୁରୁପ୍ରସାଦ ମହାନ୍ତି, ଭାନୁଜୀରାଓ, ସୀତାକାନ୍ତ ମହାପାତ୍ର, ବିନୋଦ ନାୟକ, ବେଣୁଧର ରାଉତ, ପ୍ରହରାଜ ସତ୍ୟନାରାୟଣ ନନ୍ଦ, ପ୍ରମୋଦ ମହାନ୍ତି, କମଳାକାନ୍ତ ଲେଂକା, ପ୍ରସନ୍ନକୁମାର ମିଶ୍ର, ସୌଭାଗ୍ୟ ମିଶ୍ର, ହରପ୍ରସାଦ ଦାସ, ଦିଲ୍ଲୀପ ଦାସ, କୈଳାଶ ଲେଙ୍କା, ବ୍ରହ୍ମୋତ୍ରୀ ମହାନ୍ତି, ଦୀପକ ମିଶ୍ର, ନୃସିଂହକୁମାର ରଥ, ପରେଶ ରାଉତ, ମୃତ୍ୟୁଞ୍ଜୟ ନାରାୟଣବର୍ମା, ମୁରାରୀମୋହନ ରାଜ୍, ଦୁର୍ଗାଚରଣ ପରିଡ଼ା, ପ୍ରତିଭା ଶତପଥି, ହରିହର ମିଶ୍ର, ବଂଶୀଧର ଷଡ଼ଙ୍ଗୀ, ଗଗନ ମିଶ୍ର, ଚନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି, ସାନନ୍ଦଦାସ ପଟ୍ଟନାୟକ, ଧନୁ ଖଣ୍ଡିଆ, ଦେବଦାସ ଛୋଟରାୟ, ସୌରୀନ୍ଦ୍ର ବାରିକ, ରାମକୁମାର ଅଗ୍ରୱାଲ ଇତ୍ୟାଦିଙ୍କୁ ଆଲୋଚନା ଭିତରକୁ ଅଣା ଯାଇପାରେ । କବିତା ଏମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅଣନିଃଶ୍ୱାସୀ

ହୋଇଛି । ସମାଜ ମାନସକୁ ବିଭ୍ରାନ୍ତ କରି କବିତାକୁ ଜନମାନସ-
ଠାରୁ ଦୂରେଇ ନେଇଛି 'ଅଂଧକାର' ରୂପୀ ଚିନ୍ତା ବୈକଲ୍ୟରୁ
ଅଂଧକୂପରେ ପଡ଼ିଯାଇଛି କବିତା । ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦଙ୍କ ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତଧାରାର
ପୃଷ୍ଠପୋଷକ ପ୍ରୋକ୍ତ କବିଗୋଷ୍ଠୀ ଓଡ଼ିଆ କବିତାକୁ "ବ୍ୟକ୍ତିଗତ
ଚେତନାର ଦଂଶନରେ ଅଧିକନ୍ତୁ ବର୍ଷ ବର୍ଷ ଧରି ଦଂଶନ
କରିଛନ୍ତି । ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ନିସଂଗ ଚେତନାର ଦେହଲୀରୁ ଉଠି ନପାରି
ବ୍ୟକ୍ତିର ବିକଳାଂଗ ଆବେଗକୁ ମନର ରୁକ୍ଷ ଚତ୍ୱରରେ
ବସାଇ ଦେଇ ମୋତେ ଗ୍ରହଣ କର···ମୋତେ ସ୍ୱୀକାର କର"
ଚିତ୍କାରରେ ପରିଣତ ହୋଇଛି ଏମାନଙ୍କ କବିତା । ସରକାରୀ
କଳର ଯୂପକାଷ୍ଠରେ ବଳି ହୋଇଥିବା ଏମାନଙ୍କର ଜୀବନ
ମୁକ୍ତିକାମୀ ଅଭାବୀ ଜନଗଣ ଆଗରେ ସାହିତ୍ୟକୁ ବୁଢ଼ିଆଣୀ
ଜାଲରେ ପରିଣତ କରିଛି । ବୌଦ୍ଧିକତାର ପୁନଃ ସଂଘଟ୍ଟକରଣ
ଭିନ୍ନ ସଂଘାତର ସୂଚନା ସୃଷ୍ଟି କରିଛି । ସଚ୍ଚି ରାଉତରାୟଙ୍କ ପରେ
ରମାକାନ୍ତ ରଥ ବା ଗୁରୁପ୍ରସାଦ ମହାନ୍ତିଙ୍କ ପରର ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ
ଦର୍ଶନର ପୃଷ୍ଠପୋଷକ ତରୁଣମାନଙ୍କ କବିତା ସାଧାରଣ ପାଠକ
ପାଖରେ ଶବ୍ଦ ସଜ୍ଜିତ ବାଗ୍ ଆଡ଼ମ୍ବରର ପ୍ରଦର୍ଶନୀ ବା ଆଧୁନିକ
ରଂଗବୋଳା ଅବୁଝା କଳାକୃତି । କବିତା ସାଜିଛି ଗୋଟାଏ
ଇମ୍ପ୍ରେସନ ··· ଯାହାର ଭୂମିକା ନାହିଁ ··· ମେରୁଦଣ୍ଡ ନାହିଁ
ଧରପର ମୁଣ୍ଡବୁଆ ନାହିଁ, ଅତି ମନନର ଅସଂଗତି, ବ୍ୟକ୍ତିଗତ
ଜ୍ୱଳନ, ଶୈଳୀସର୍ବସ୍ୱ ପ୍ରକାଶ ଭଂଗୀ, ନିଃସଂଗ ନିସହାୟ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱକୁ
କବିତାରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାକୁ କବିକୂଳ ପ୍ରୋକ୍ତ ଚେଷ୍ଟା
କରିଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ କାବ୍ୟ ପୁରୁଷଟିର, ନୂତନ ପ୍ରତୀକ, ରୂପକଳ୍ପ,
ଓ ପ୍ରୟୋଗ କବିତାକୁ ବୀଜ ଗଣିତରେ ପରିଣତ କରି ଦେଇଛି ।
କବିତା ଯେ ସବୁଦିନେ ଓଡ଼ିଆଣୀ ହୋଇ ରହୁ ତାହା କେହି

ନୁହେଁ ନା···ତାଙ୍କୁ କବିତା ଲେଖାରେ ପ୍ରଗତି ଆସୁ ଚାହାଁ ନୁହେଁ ଓଡ଼ିଆ ପାଠକ । ତାଙ୍କୁ ଏମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କବିତା ବୟକଟ୍ ବା ବହିଷ୍କାର ପଛରେ ପାଠକ ରୁଚିକୁ ଦାୟୀ କରାଗଲା ବୋଲି ଭାବିବାକୁ ପଡ଼ୁଛି । ତାଙ୍କ, ସାମନ୍ତ ସିଂହାରଙ୍କ ଯୁଗୀୟ ସାର୍ଟିଫିକେଟ ନାହିଁ ତାହା ନ ଆସିବା ସ୍ୱାଭାବିକ । ତାଙ୍କ ସମୟର ଗଣଜୀବନ ଥିଲା ସାମନ୍ତ ଧର୍ମୀ । ରୁଚିବୋଧ ଥିଲା ଦଳେ ଲୋକ ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟରେ ବଞ୍ଚିବେ ଓ ଆଉମାନେ ସମାଜରେ ଅବହେଳିତ ରହିବେ । ରାଜୁଡ଼ା ଶାସନର ସୌଖିନ ବିଳାସ ଥିଲା ସେ ସାହିତ୍ୟ । ତା ବୋଲି ଯେ ଆଜିର ସାହିତ୍ୟ ସରକାରୀ କଳରେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ-ମାନଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କାମନାର କୁହୁକରେ ପରିଣତ ହେଉ ଏକଥା କେହି ଚାହେଁନି । ସେଇଥି ପାଇଁ ଏମାନଙ୍କ କବିତା ବିରୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରତିବାଦ । ଗ୍ରହଣ ନକରିବାକୁ ପାଠକମାନଙ୍କର ହେୟ ଭାବ । ଷାଠିଏ ପରର ୟୁରୋପୀୟ ଚିନ୍ତାର କବି ମାନସରେ ଗଣ ଜୀବନର ସ୍ଥାନ ନାହିଁ । ଏଣୁ ପାଠକ ସେମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଶ୍ନ କରୁଛି କବିର ଅଙ୍ଗୀକାର କ'ଣ ଦେହସର୍ବସ୍ୱ···ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସଂଳାପ ସେଥିରେ ପାଠକର କିଛି ନାହିଁ । ତେଣୁ ପାଠକ ବ୍ୟକ୍ତିର ଯନ୍ତ୍ରଣାକୁ ବ୍ୟାପକ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିବ ବା କାହିଁକି ? ସେ ସାମନ୍ତ-ସିଂହାରଙ୍କ ବିଦଗ୍ଧ ଚିନ୍ତାମଣି, ତାଙ୍କ 'ବୈଦେହୀଶ ବିଳାସ' ପଢ଼ି ବିନୋଦ ନାୟକଙ୍କ 'ସପ୍ତସ୍ୱପ' ଜ୍ଞାନୀନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଜୟଦେବର ନୂତନ କବିତା ବା ରମାକାନ୍ତ ରଥଙ୍କ 'ସନ୍ଦିଗ୍ଧ ମୃଗୟା' ପଢ଼ିବ କାହିଁକି ? ପାଠକ କବିତାକୁ ଆଗରେ ରଖି ପଢ଼ିବ କବିକୁ ନୁହେଁ ··· ସେ ନୁହେଁ କବିତା···ତାଙ୍କ ବା ରମାକାନ୍ତ ରଥ ତା ଆଗରେ ଗୌଣ ।

ଓଡ଼ିଶାର ସାମ୍ପ୍ରତିକ ସ୍ୱର ନିଜ ପାଖରେ ଯେତିକି ଆନ୍ତରିକ, ପାଠକ ପାଖରେ ସେତିକି ଅର୍ଥହୀନ । ଷଷ୍ଠ ଦଶକର ଉଗ୍ର ଯୌନ ଚେତନା, ଦେହ ସର୍ବସ୍ୱଧାର । ଯେଉଁ ଉଗ୍ର ତାଡ଼ା କ୍ରମେ କ୍ରମେ ସେତେବେଳେ ଦୁର୍ବୋଧର ଗଳିତ ବ୍ୟାଧିରେ ସମୃଦ୍ଧ । ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ରାଉତରାୟଙ୍କ 'ଦ୍ରୌପଦୀର ଶାଢ଼ୀ' ବିନୋଦ ନାୟକଙ୍କ ସିଗ୍ରେଟ୍‌ର ପ, ବ୍ରଜନାଥ ରଥଙ୍କ 'ଅଥକୃଷ୍ଣସର୍ପକଥା' ଦୀପକ ମିଶ୍ରଙ୍କ 'ନଗ୍ନଙ୍କ ଗ୍ରାମରେ ଶାଢ଼ୀର ନାଚ' କୈଳାଶ ଲେଙ୍କା 'ପ୍ରେମକଥା' ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମୋହନ ଦାସ "ରାତିଅଧ ପରର ପ୍ରାର୍ଥନା" ଚଣ୍ଡୀଚରଣଙ୍କ ଠାରୁ "କ୍ରମଶଃ ବିଦାୟ"···ଓ ଅନାମ ଗୋଷ୍ଠୀର କବିତାରୁ ଏହି ବ୍ୟାଧିତ ମନର ଦେହବାଦୀ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ ଖୁବ୍ ସ୍ପଷ୍ଟ । ବିଶେଷ କରି ଷଷ୍ଠ ଦଶକରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିବା ପ୍ରସ୍ତୁତିପ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ରାହାସ ଉଦ୍‌ବୁଧ ଗୋଷ୍ଠୀ କବିତା ଜନମାନସକୁ ଅଧିକ ଅତିଷ୍ଠ କରେ । ଏମାନେ ଯୌନତତ୍ତ୍ୱର କାବ୍ୟକୁ ସଜା ଦେବାକୁ ଯାଇ ଅଶ୍ଳୀଳତାର ଗଳିତ ବ୍ୟାଧିରେ. ସମାଜ ସହ୍ୟ ରହିତ, ଅନୁଭୂତିର ଶାଣିତ ସ୍ପର୍ଶରେ ଉପାଣିତ ନ ହୋଇଥିବା ସ୍ପଷ୍ଟ । ଆନ୍ତରିକ ଉପଲବ୍ଧି, ବନ୍ଧନ ମୁକ୍ତ ହେବାର ଉନ୍ମାଦନା ଭିତରୁ ସାମ୍ପ୍ରତିକ ସ୍ୱର ବିରୁଦ୍ଧରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ତରୁଣ କବିଗୋଷ୍ଠୀ ସ୍ୱର ଉତ୍ତୋଳନ କରିବା ସ୍ୱାଭାବିକ । ତେଣୁ ବ୍ରଜନାଥ ରଥଙ୍କ ଭାଷାରେ "ତେଣୁ ଆଜି ଆସ ବନ୍ଧୁ···ନିର୍ବିକାରେ ଦେହ ମନ ନେଇ···ଆମେ ଆମ ଲୁଗା ଖୋଲି, ସେମାନଙ୍କ ନଗ୍ନତା ଢାଂକିବା ··· ହୃଦୟର ମନୋରମ ଚିତ୍ରକୁ ଆଂକିବା" । ୧୯୬୮ ରେ ଅକବିତା, (ସମ୍ବଲପୁରର) କେତେକ ଯୁବକବିଙ୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇବାର ଉନ୍ମାଦନା ଭିତରୁ ଜନ୍ମ ନେବା ପରେ ଏଷ୍ଣା'ର 'ଅନାମ' ଓ କ୍ରୁଦ୍ଧପୁରର 'ଅବୁଝା' ମାନେ ଅଶ୍ଳୀଳତା ଦୂର କରିବାକୁ ଯାଇ ଅଶ୍ଳୀଳତାର ପାପ ଫଳରେ ଗାଧୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ଯୁବକ

ଯୋଗୀ ଯୋଗ ସାଧନାର ପ୍ରାଥମିକ ସ୍ତରରେ 'ଉର୍ବଶୀ'ର ଲାବଣ୍ୟ ପ୍ରଥମ କରି ଦେଖିଲେ ସ୍ଖଳନ ଆସିବା ପରି ଏମାନଙ୍କର କବିତାରେ ସ୍ଖଳନର ପ୍ରାଣ ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ ମିଳିଲା ବେଶୀ । ସେମାନଙ୍କର କୈଫିୟତ ଥିଲା "ସମାଜ ସ୍ଖଳିତ ତେଣୁ ଆମେ ତା ଫଟୋଗ୍ରାଫିଙ୍କ ବାଧ୍ୟ" । ରମାକାନ୍ତ ରଥ ଇତ୍ୟାଦି ସଚିବାବୁଙ୍କ ପରେ ଓଡ଼ିଶାରୁ ୟୁରୋପୀୟ ଚିନ୍ତାର ନୂଆ ସଂସ୍କରଣ ଆରମ୍ଭର ଚେଷ୍ଟାରେ ଥିଲାବେଳେ ଏମାନେ ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ବିଦ୍ରୋହ କଲେ । କବିତା ସରକାରୀ ଶୀତତାପ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ବଙ୍ଗଳାରେ କାନ୍ଦୁଧନ ଅଣନିଶ୍ୱାସୀ ହେବା ପରେ ଭାବିଥିଲା ଏମାନଙ୍କ ହାତରେ ହେବ ମୁକ୍ତିର କବିତା । କିନ୍ତୁ ପ୍ରତିବାଦର ସ୍ୱରକୁ ରମାକାନ୍ତ ଗୋଷ୍ଠୀର କବିମାନେ ମାଡ଼ିମକଚି ଆଗେଇ ଚାଲିଲେ । ବାଧ୍ୟହୋଇ ଏମାନେ ସେମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ସାଲିସ୍ କଲେ । ଅଧ୍ୟୟନର ସ୍ୱଳ୍ପତା, ନିଷ୍ଠାର ଅଭାବ, ସଂକଳ୍ପର ଦୃଢ଼ତା ନଥିବାରୁ ପଛେଇ ଗଲେ ରମାକାନ୍ତ ବିରୁଦ୍ଧ ସ୍ୱରର ପ୍ରତିବାଦୀ କବିଗଣ । ଓଡ଼ିଶାର ମାଟିରୁ ପାଠକମାନେ ଯେତେ ପରିମାଣରେ ଅସ୍ୱୀକାର କଲେ ୟୁରୋପୀୟ ଚିନ୍ତାର ସାଧକମାନଙ୍କୁ; ଠିକ୍ ସେତେ ସେତେ ଅଧିକା କବି ପାଠକମାନଙ୍କୁ ବିଖାଣିକରି କରି ନିଜ ଘରର ଜବାଟ ଝରକା ଦେଇ ସେ ପ୍ରକାରର କବିତା ସେତେ ବେଶୀ ଉତ୍ପାଦନ କଲେ । ଗୋଟିଏ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଭିତରୁ ଏମାନଙ୍କ ସ୍ୱରର ଜଟିଳତା ସହଜରେ ବୁଝିହୋଇ ହେବ । କବି, କବିତା ଓ କବିତ୍ୱର ସାବଲୀଳ ଛଟାଠାରୁ କେତେ ଗଦ୍ୟମୟ ଏମାନଙ୍କ କବିତାର ପ୍ରାଣ । ସେ ଗଦ୍ୟର ଭୂମିକା ନାହିଁ କି ମେରୁଦଣ୍ଡ ନାହିଁ । ନାହିଁ ସେଥିରେ ଜନଜୀବନର ସତ୍ୟ ! ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳର ଦୃଶ୍ୟ ଦେବାକୁ ଯାଇ ରମାକାନ୍ତ ରଥ କବିତାରେ ପ୍ରକାଶ କଲେ "ରାକ୍ଷସୀର ଫଟା କାଗଜରେ ତୀକ୍ଷ୍ଣ ସ୍ତନାଗ୍ରରେ

ରକ୍ତର ଛୁଞ୍ଚିକା ଓ ତାର ତମ୍ବାବର୍ଣ୍ଣର ବାଳରେ ଲଣ୍ଠାରି ରଂଗର କୋଠାରେ କଳୁଥିବା ବଲ୍ବୁକ ଆଲୁଅରେ ଚକ୍ ଚକ୍ କରେ ।" ଏହିପରି ଶହ ଶହ ଉଦାହରଣ ଷଷ୍ଠ ଦଶନ୍ଧର କବିତାରୁ ଖୋଜିଲେ ମିଳିବ । ତେଣୁ ଏ ବିକ୍ଷିପ୍ତ ଚିନ୍ତାର ଅସଂଗତ ସଂଯୋଜନା ହେଲା ଓ ଉପଯୁକ୍ତ ଆଲୋଚନାର ସୁବିଧା ପ୍ରଚାର ଦେବାକୁ ଓଡ଼ିଶାରେ ବେଶୀ କେହି ଆସିଲେ ନାହିଁ । ସମାଲୋଚକ ଓ ସମାଲୋଚନା ଠାରୁ ଦୂରରେ ରହି ପିତୃମାତୃହୀନା ଲଗାମ ଛଡ଼ା ଉଚ୍ଛୃଙ୍ଖଳ ନାରୀରେ ପରିଣତ ହୋଇଗଲା କବିତା ଏମାନଙ୍କ ହାତରେ । ପରୀକ୍ଷା ନିରୀକ୍ଷା ନାମରେ ଓଡ଼ିଶାର ପାଠକମାନଙ୍କୁ ୟୁରୋପୀୟ ଚିନ୍ତାର ଭାଲୁ ଧରେଇ ସମସାମୟିକ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଧାରାର ଗୋଡ଼ାଣିଆ ଆତ୍ମ ପ୍ରକାଶରେ ପରିଣତ କଲେ ଓଡ଼ିଆ କବିତାକୁ । ଯେଉଁ କେତେକ ସମାଲୋଚକ ଥିଲେ ସେମାନେ ସରକାରୀ କଳର ପ୍ରଶାସନିକ ମୁଖ୍ୟ ଭାବରେ ଥିବା କବିମାନଙ୍କୁ ଖୋଲଖୋଲା ପଦବୀ ମର୍ଯ୍ୟାଦାର ଅବମାନନା ଭୟରେ ସମାଲୋଚନା କରି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ବରଂ ସେମାନଙ୍କ ସ୍ୱରୂପକୁ ଘୋଡାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରି ଛାଗଳ ଉପରେ ସିଂହର ଚମଡ଼ା ଘୋଡ଼ାଇଦେଲେ । ସେଇ କବିତା ଗୁଡ଼ିକର ଓ ତା ଉପରେ ପ୍ରଶାସନିକ ଗୋଷ୍ଠୀକୁ ସୁହାଉଥିବା ସମାଲୋଚନାକୁ ଛପାଇବାରେ ସୁବନ୍ଦୋବସ୍ତ କଲେ ଓଡ଼ିଶାର କେତୋଟି ମାସିକ ପତ୍ରିକା । ଓଡ଼ିଶୀ ପାଠକର ମତକୁ ଦଳଚକଟି ଦେଇ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ହେବାର ଦିବା ସ୍ୱପ୍ନରେ ମଜଗୁଲ ଓଡ଼ିଆ ସାହେବୀ କବିମାନଙ୍କ କବିତା ସହରିଆ ସୌଖିନ ବିଳାସରେ ପରିଣତ ହେଲା । ମନମୋହନ ମିଶ୍ର, ଅନନ୍ତ ପଟ୍ଟନାୟକ, ରବିସିଂଙ୍କ କବିତା ପରି ପାଠକ ପାଖକୁ ଆନ୍ତରିକତାର ସ୍ୱାକ୍ଷର ଦେଇ ପାରିଲାନି ରମାକାନ୍ତ ରଥ, ବା ସୀତାକାନ୍ତ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ କବିତା ।

ଗମ୍ଭୀର ଅନ୍ତର୍ଦୃଷ୍ଟିର ଅଭାବ ଥିଲା, କୃଷକ ନିଜ ଜମିକୁ ଚାହିଁ ଚାଷ କରିବା ବା କେଉଁ ଫସଲ କଲେ ଭଲ ହେବ ସେକଥା ପ୍ରଥମେ ଦେଖିବା ଉଚିତ ଥିଲା । ଓଡ଼ିଶାର ମାଟି ପାଣି, ପବନର ସ୍ୱରୂପକୁ ନବୁଝି ଭଲ ଲାଭଜନକ ଫସଲ ବୋଲି ଅନ୍ୟ ଦେଶର ଫସଲ ଲଗେଇଲେ ଯା' ହେବା କଥା ସେଇଆ ହେଲା କବିତାର ଅବସ୍ଥା । ସୀତାକାନ୍ତ ମହାପାତ୍ର ହିନ୍ଦୁ ଓ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଦର୍ଶନରେ ସମନ୍ୱୟ ଆଣିବାକୁ ଯାଇ କେତେକ ପରିମାଣରେ ଇଲିୟଟଙ୍କ ନିକଟତର ହେଲେ ବା ଅଷ୍ଟପଦୀର କବିତା ମାନବ ସଭ୍ୟତାର ରୁକ୍ଷ କରୁଣ ଅବସ୍ଥାର ଚିତ୍ର ଦେଲେ । କିନ୍ତୁ ରମାକାନ୍ତ ରଥଙ୍କ ସିମ୍ବଲ, ମେଟାଫର, ମିଥ ସବୁ ଗୁରୁପ୍ରସାଦଙ୍କ କାଳପୁରୁଷ, ଓଡ଼ିଆ କବିତାକୁ କି ସଜ୍ଜା ଦେଲା ତା'ର ସ୍ୱରୂପ ଉତ୍ତର ଆଲୋଚକଗଣ ବେଶ୍ ଭଲଭାବେ ମାପଚୁପ କରିପାରିବେ । ଏଠାରେ ଗୋଟିଏ ନିଷ୍ଠୁର ସତ୍ୟକୁ ଉପସ୍ଥାପିତ କରିବାକୁ ହେବ । ଏମାନଙ୍କର ବିଫଳତା ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟକୁ ଯେତେ ପରିମାଣରେ ବିଡ଼ମ୍ବିତ କରିଛି ଠିକ୍ ସେଇ ବିଡ଼ମ୍ବନାର ପାଉଁଶ ଭିତରୁ ଏକ ଅଗ୍ନିପୁନ୍ ତରୁଣ କବିକୁଳ ଜନ୍ମ ନେଇଛନ୍ତି । ତରୁଣତମ ଓଡ଼ିଆ କବିର ଆତ୍ମା ସମାଜ ଆଡ଼କୁ ଚାଲିଛି । ସେ ଅନୁଭବ କରିପାରିଛି ଏମାନଙ୍କ ବିଫଳତାର ଅସଲ ସତ୍ତା କେଉଁଠି ନିହିତ ? ଷଷ୍ଠ ଦଶକର ଏଇ ରୋମାଣ୍ଟିକ ଭାବଧାରା ୧୯୬୫ ପରଠାରୁ କେତେକ ଆତ୍ମାଧୁନିକ ବିପ୍ଳବୀ ତରୁଣମାନଙ୍କ ମନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଓଡ଼ିଶାରୁ କ୍ରମେ ନିର୍ବାସିତ ହେବାକୁ ବସିଲାଣି । ବର୍ତ୍ତମାନଯାଏ ଏହାର ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ ଅଛି କିନ୍ତୁ ଏକନାୟକତ୍ୱ ନାହିଁ । ଏଇ ସ୍ୱର ରଘୁନାଥ ଦାସ, ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ରାଉତରାୟ, ବ୍ରଜନାଥ ରଥ, ମନମୋହନ ମିଶ୍ର, ଅନନ୍ତ ପଟ୍ଟନାୟକ ଠାରୁ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା । ବିଶେଷତଃ ସଚିବାବୁଙ୍କ ବାଟ ଭାଙ୍ଗିବା

ପରେ କ୍ଷୀଣ ହେଲା ଜନ ଯନ୍ତ୍ରଣାର ସ୍ୱର । ସେହି ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ଓଡ଼ିଶାରେ ଥିଲେ ଗଣକବି ସେ ଆଜି କେଶୋରରାମ କଟନ୍ ମିଲ୍ ର ଗଣମୋରଣ ଯନ୍ତ୍ରା ଭିତରେ ନିଜର କବିତାର ଧାରାକୁ ପେଶି ପକାଇଲେ । ଜୀବନ ଯାତ୍ରା ଓ କବିତା ମଧ୍ୟରେ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ଦେଖାଗଲା । ଦୁଇଟି ଲାଇନ ଧରି କବି ବାଧ୍ୟ ହେଲା ସାଆନ୍ତଆ ଦଣ୍ଡଛତ୍ର'ର ଭିତ୍ତିଭୂମି ପୁରେପୀସୁ ଚିନ୍ତାର ସମୁଦ୍ରରେ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିବାକୁ । ଗଣ କବିତା କ୍ଷେତ୍ରରୁ ଗଣକବି ସଚିବାବୁଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ବାସ୍ତବ ସତ୍ୟର ମୁଖା ଖୋଲିବାକୁ କେହି ରହିଲେ ନାହିଁ । ମଣିଷ ଯେତେବେଳେ ଯନ୍ତ୍ରଣାର ପୃଥିବୀରୁ ଅସୁସର ପୃଥିବୀକୁ ଯାଏ ସେତେବେଳେ ସେ ଛଳନା କରେ ଅସୁସର ପୃଥିବୀରେ ଛଳନାର ମାତ୍ରା ବେଶୀ ହୋଇ ଥିବାରୁ ମଣିଷ, ସମାଜକୁ ପ୍ରବଂଚିତ କରିବାକୁ ଶିଖେ । ନିଜର କବିତା ସୃଷ୍ଟିର ଯେଉଁ ସୃଷ୍ଟିଶୀଳତା ଥାଏ ତାକୁ ସେ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ପ୍ରକାଶିତ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରେ । ନିଜର ଆହାର ବ୍ୟବହାରରେ ଆଂଚ ନଆଣି ନିଜ ଉପରିସ୍ଥ ମାନଙ୍କୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କଲାଭଳି କବିତା ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୁଏ କବି । କବିକୁ ସେଇଥିପାଇଁ ସବୁପ୍ରକାର ବନ୍ଧନରୁ ମୁକ୍ତ ରହିବାକୁ ଦରକାର ହୋଇପଡ଼େ । ସେଥିପାଇଁ ଯଦି ଇସ୍ରାଏଲ ଉପରକୁ ନଜର ଦିଆଯାଏ ତାହେଲେ ଦେଖାଯିବ ଯେ ଇସ୍ରାଏଲର ନୋବେଲ ପୁରସ୍କାର ବିଜେତା କବିଙ୍କ ବାସଭବନ ଦେଇ ଯାଇଥିବା ରାସ୍ତାରେ ଲେଖାଯାଇଛି ଆପଣମାନେ ଗଲାବେଳେ ଖୁବ୍ ସତର୍କରେ ଯାଆନ୍ତୁ । କାରଣ ଏଠାରେ କବିଙ୍କର ବାସଭବନ ଏବଂ ଆପଣଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ତାଙ୍କର ଚିନ୍ତା ରାଜ୍ୟରେ କୌଣସି ବିଭ୍ରାଟ ନହୁଏ ଯେପରି । କିନ୍ତୁ ଓଡ଼ିଶାର କବି ଯଦି ସରକାରୀ ଶାସନକଳର ପରିଚାଳକ ବା ମିଲ ମାଲିକ ଦ୍ୱାରା ଶୋଷଣ ଯନ୍ତ୍ରାର ପରିଚାଳକ,

ହଏ ତା'ର ସ୍ୱାଧୀନ ଚିନ୍ତା ରହିବତ ? ସେ ନିଷ୍ଠିତ ଭାବେ ଉପର ମହଲର ପ୍ରବୃତ୍ତିକ ସାଜ ଅନ୍ୱେଷଣ କରିବ । ତା ସେ କରିବ ଯେପରି ରାଜାମାନଙ୍କଠାରୁ ଅଶାତର କବିମାନେ ପ୍ରଶସ୍ତି ଲେଖି ସୁନା ମୋହର ଆଦାୟ କରୁଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବାର କଥାଯେ ଓଡ଼ିଆ କବିତା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଗଣଜୀବନ ଆଡ଼କୁ କେତେକ ତରୁଣ କବି ବିଶେଷ ଭାବେ ଢଳିଛନ୍ତି, ସେମାନେ ବୋଧହୁଏ ଗଣଜୀବନଠାରୁ ପ୍ରକୃତ ସ୍ୱୀକୃତି ପାଇବା ନିଷ୍ଠାରେ ଲେଖମା ଚଳାଇଛନ୍ତି । ପାଠକ ଗୋଟାଏ ଦର୍ଶନ ଧରି ଓଡ଼ିଆ କବିତାର ଅଂଧକାର ଯୁଗରେ ବୁଡ଼ିରହି ଏମାନଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଦୃଷ୍ଟି ଫେରାଇ-ଲେଣି । ପଚାରୁଛନ୍ତି ଯେ ଏମାନେ କିଏ ? ଏମାନେ ଯାହା କହୁଛନ୍ତି ଠିକ୍ ସେହିପରି ହିଁ ବିନେ ସଚିବାବୁ, ୧୯୩୭ ବେଳଠୁ କହିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଅଭିଯାନ ପରେ କବିତା ୧୯୬୨ରେ ଗଣଜୀବନ ପ୍ରତି କ'ଣ ସେହିପରି ସେ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇ ପାରିଲେ । ସଚିବାବୁଙ୍କ ବିଫଳତାକୁ ଷଷ୍ଠଦର୍ଶନର ସରକାରୀ କଳରେ ଗୁମି ହୋଇଥିବା ସ୍ରଷ୍ଟାମାନେ ବାହାବାହା କଲେ କିନ୍ତୁ "Sachi Routray A poet of the People"ର କବର ନିଜ ହାତେ ହାତେ ସେ ଖୋଳିଲେ । ତା ପରେ ତାଙ୍କର ସ୍ଥିତି ହେଲା 'ସଚି ରାଉତରାୟ ବନାମ ରମାକାନ୍ତ ରଥ' । ସଚି ରାଉତରାୟ, ଗୁରୁପ୍ରସାଦ, ରମାକାନ୍ତ ବା ସୀତାକାନ୍ତ ଗୋଷ୍ଠୀ ଦଶ ବର୍ଷରେ ଓଡ଼ିଆ କବିତାକୁ ପଛକୁ ନେଲେ କି ଆଗକୁ ନେଲେ ତାହା ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ଉଗ୍ର ପରମ୍ପରାବାଦର ସମୂଳ ଉତ୍ପାଟନ ଗୃହୁଁଥିବା ଅଗ୍ନିସ୍ନାନମାନଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଜନଗଣର ବିଚାର ମଂଚକୁ ଦିନେ ଟଣାହୋଇ ଆସିବ । ପ୍ରଗତିକବାଦୀଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ ବା ଝଂକାର ସ୍କୁଲ ଅଫ୍ ପୋଏଟ୍ସ ଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଓଡ଼ିଶାର ଆଂଗିପ୍ୟଂଗ ରୂପେ ପରିଚିତ ସେମାନଙ୍କର

ସାଧନାର ଯାତ୍ରା ଆରମ୍ଭ ୧୯୬୫ ପରଠାରୁ । ଯେଉଁମାନେ ରବସିଂଙ୍କୁ ଆଂଗ୍ରି ୟଂଗ ବୋଲି ମୋହର ଦେଇଥିଲେ ସେ ମଧ୍ୟ ଏମାନଙ୍କ ଠାରୁ ପଛରେ ରହି ଗଲେଣି । ଏମାନଙ୍କୁ ମୋ ଦୃଷ୍ଟିରେ ର୍ୟାଡ଼ିକାଲ୍ୟଂଗ ବୋଲି କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବନାହିଁ । କାରଣ ଏମାନଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ପରି ବିଦ୍ରୋହୀର ଦୃଷ୍ଟି ନୁହେ । ଏମାନଙ୍କ ଆଖିରେ ରବସିଂ ବିଦ୍ରୋହୀ । ସମାଜ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଓଡ଼ିଆ କବିତାରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଲାଭ କରିଥିବା ଜନଗଣ ସ୍ୱୀକୃତି ବିବର୍ଜିତ କବିତାର ବିରୁଦ୍ଧରେ ବିଦ୍ରୋହୀ ର୍ୟାଡ଼ିକାଲ ୟଂଗଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଷାଠିଏ ପରର କବିତା କେତେକ ପଶ୍ଚିମା ପଦ୍ଧତିରେ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷିତଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆଦୃତ ସାଆନ୍ତିଆ ମନୋଭାବର କବିତା । ସେଇଥିପାଇଁ ପ୍ରୟୋଗବାଦୀମାନଙ୍କର ସ୍ୱର କ୍ରମେ କ୍ଷୀଣ ହୋଇ ଆସୁଛି । ଜନ ଚେତନାର ସମୀକ୍ଷା ହାତୁଡ଼ି ଉକ୍ତ ଶୈଳୀର ଅଣ୍ଟା ଭାଂଗି ଦେଉଛି । ଯେଉଁମାନେ ଇଲିୟଟ୍ ପ୍ରଥମ ମହାଯୁଦ୍ଧ ପର ସମାଜର ବିକଳାଙ୍ଗ ବିଶ୍ଳେଷଣ" ଏଜେରା ପାଉଣ୍ଡଙ୍କର 'ପ୍ରତୀକବାଦ' ବା ଥିଓଡ଼ରଙ୍କ ସାଂକେତିକ ଭାଷାର ପୂଜାରୀ ସେମାନଙ୍କୁ ଆମ ସମାଜ ଗ୍ରହଣ କରୁନାହିଁ ବୋଲି ଉଗ୍ର ସମାଜବାଦୀ ତରୁଣମାନଙ୍କର ଦୃଢ଼ମତ । ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ରବସିଂ ମନମୋହନ ମିଶ୍ର, କିଛି ପରିମାଣରେ ସଫଳ । ସେମାନଙ୍କ ବିଦଗ୍ଧ ଆତ୍ମାର ସ୍ୱର ଭିତରୁ ସଂସ୍କାରଶୀଳ ଚେତନାର ଛଳଛଳ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ ପାଠକ ବିଦ୍ରୋହୀ କରୁଛି । କିନ୍ତୁ ୬୫ ପରର "ର୍ୟାଡ଼ିକାଲ ୟଂଗ" ଯେଉଁମାନେ କି ସାଂପ୍ରତିକ ଧାରାର ବିରୁଦ୍ଧରେ କାବ୍ୟଯୁଦ୍ଧର ଜନକ ସେମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ଆଂଗୁଠିରେ ଗଣି ହୋଇଗଲେ ବି ପ୍ରଚଳିତ ବୌଦ୍ଧିକ ସ୍ୱପ୍ନ ବିଳାସ, ପ୍ରୟୋଗବାଦର ଫାଙ୍କା ଆଓ୍ୱାଜର ମୁକାବିଲା ପାଇଁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରସ୍ତୁତ । ବୋଧହୁଏ ଏଇ ର୍ୟାଡ଼ିକଲ୍ୟଂଗ ମାନଙ୍କ

ହିତରେ ଅଛନ୍ତି ବ୍ରଜନାଥ ରଥ, ହରେକୃଷ୍ଣ ଦାସ, ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ପତି, ବୈଷ୍ଣବଚରଣ ସାମଲ, ପ୍ରସନ୍ନକୁମାର ପାଟଶାଣୀ, ତ୍ରିଲୋଚନ ଖେଳ, ଅଶ୍ୱିନୀକୁମାର ମିଶ୍ର, ହୁସେନ ରବିଗାନ୍ଧୀ, ହୁସେନ ଦେବଦାସ, ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମୁଣ୍ଡ, ଈଶ୍ୱର ନାୟକ, ଅମିୟ ବସୁ, ବଂଶୀ ଧଳେଇ, ଈଶ୍ୱର ନାୟକ, ଅବଧୂତ ଓ ସଙ୍ଗମ୍ ଗୋଷ୍ଠୀର କବିମାନେ । ଏମାନଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ ଦିଲ୍ଲୀରୁ ପ୍ରକାଶିତ "LINK" ପତ୍ରିକାରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିବା ଜନୈକ ସମାଲୋଚକଙ୍କର ମତକୁ ଉଦ୍ଧାର କରାଯାଇ ପାରେ । "LINK"ରେ ପ୍ରକାଶିତ ମନ୍ତବ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ "The present world with its Social inlqualities and religious hypocrisaes must go.... "These poets fulfilled the demand of the hour because Marxism—Leninism had caught the imagination of the intelligentia." ଏହି କବିମାନଙ୍କୁ ର୍‍ୟାଡ଼ିକାଲ ସଂଘ ବୋଲି ଅଭିହିତ କରିବା କେତେଦୂର ବାସ୍ତବ ତାହା 'LINK'ରେ ପ୍ରକାଶିତ ଅବଧୂତଗୋଷ୍ଠୀ ଉପରେ ଏକ ମନ୍ତବ୍ୟ ଦେଉଛି—"They seek to justify theire emergence by the representation of the revolutionary urge of man & his onward March through Man movements. They want to expose the nudity of the Society." ଏମାନେ ପ୍ରାୟତଃ ଜନଜୀବନ ଆଡ଼କୁ ନିଜକୁ ନିସର୍ଗ କରି ଦେଇଛନ୍ତି ··· । ପ୍ରସନ୍ନକୁମାର ପାଟଶାଣୀଙ୍କୁ Link ର ମନ୍ତବ୍ୟରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ Shri Prasanna kumar Patasani has kindled a new revolutionary fervour. His poetry has opned up new avenues in oriya literature by a mixture of charming realism and Materialistic phitosophy." ବୋଧହୁଏ ମନମୋହନ ମିଶ୍ରଙ୍କ କବିତା "Hiss song are famous for direct appeal to the Masses" ର ମନ୍ତ୍ରରୁ କିଛିଟା ଶିକ୍ଷା ପାଇଛନ୍ତି । ଏହି

ର୍ୟାଡିକାଲ ୟଂଗ ମାନେ ସଫଳ ସାମାଜିକ ଚିତ୍ର ଦେବାରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଫଳ ଫ୍ରୟେଡ୍ରୀୟ ଦର୍ଶନର ପ୍ରଭାବ । ସଚି ରାଉତରାୟଙ୍କ ଆଧୁନିକତାର ଶିକାର ବହୁ ତରୁଣ କବି, ଡ, ଝ, ଢ, ଅନାମ ଅବୁଝାର ଦେହବାଘ କବିଗୋଷ୍ଠୀମାନଂକ ଉପରେ ବଜ୍ରାଘାତର ବେଳ ଆସି ଯାଇଛି । ୧୯୬୨ ର ପ୍ରାକ୍ କାଳକୁ ବିଶେଷ କରି 'ଅବଧୂତ କବି' ଗୋଷ୍ଠୀଙ୍କର ଚ୍ୟାଲେଞ୍ଜକୁ ଏମାନେ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଛନ୍ତି । 'ଅବଧୂତ ଗୋଷ୍ଠୀ' ନିୟାମକ ଅଖିଳପତି, ପ୍ରଜାପତି, ଅଗ୍ନିଶର୍ମା, ଅଗ୍ରଦୂତ ଇତ୍ୟାଦି ପାଞ୍ଚଜଣ ଚାହାନ୍ତି । ଆମ ଅତୀତର ଯାହାକିଛି ପରମ୍ପରା, ଯାହାକିଛି ଅଦର-କାରୀ, ସମାଜ ଦ୍ୱାରା ଗ୍ରହଣୀୟ ନୁହେଁ ତାର ବିରୁଦ୍ଧରେ ସ୍ୱୟଂ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କାବ୍ୟଯୁଦ୍ଧର ଘୋଷଣା" । ସେମାନଙ୍କ ସ୍ୱରରେ ଅତୀତର ପରମ୍ପରାର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଲୋପ ଓ ତାର ଉପାୟରେ ନୂତନର ଉଦୟ ଉତ୍ସବ ।

ସଚିବାବୁଙ୍କ କବିତା "ଲେଖିଅଛି କୂଳର ଅଂଗାରେ ଅଶ୍ଳୀଳ ଯୋନିର ନାମ ଗାଉଁଲୀ ଭାଷାରେ" ଠାରୁ ଗୁରୁପ୍ରସାଦଙ୍କ "ପ୍ରତିମା ନାୟକ ହସେ, ତା ଦେହରେ କଳାଶାଢ଼ୀ, ରୁକ ଆଉ ବ୍ରଣର ବଜାରେ ଦେଇ" ବିନୋଦ ନାୟକଙ୍କ ଠାରେ ରୁକ୍ଷ ବାହୁଲତା ଫାଙ୍କେ ପରିପୁଷ୍ଟ ସ୍ତନର ସୁସ୍ପଷ୍ଟ ଆଭାସେ ଗୁରୁ ନିତମ୍ବ ଆମନ୍ତ୍ରଣରେ ପରିଣତ ହୋଇଛି । ଗୋଟିଏ ଜାତିରେ ଚେତନାରେ ଗତ ଦଶବର୍ଷରେ ସଂଘଟିତ ହୋଇଛି ଉପରୋକ୍ତ ଯୌନ ଆବେ-ଦନର କୃତ୍ରିମ ଭାବାବେଗ, ଜାତିର ଚେତନା ରାଜ୍ୟରେ ଦୁର୍ଗତିର ପ୍ରତୀକ ହୋଇ କାବ୍ୟରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି ଏ ପ୍ରକାରର ଶହ ଶହ ଉଦାହରଣ । ତାହାର ଅଧିକ କରୁଣ ଓ ନଗ୍ନ ପରିଣତି ରୂପେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି ଅନାମ କବିତାରେ ଯୁବକବିର ପରଭରସନ୍ ବୋଧହୁଏ କୁମାର ମହାନ୍ତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅଂଧକାରର ଶୀର୍ଷକୁ ଉଠିଛି । ସେ ତେଣୁ

ଗାଇଛନ୍ତି—ଶୀତ ଆସିଛି ଲେଲନ ଲଙ୍ଗରେ ବା ବ୍ରହ୍ମପୁରର ଅବୁଝା ଜଣ୍ଣରେ। ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ଶୋଇଛନ୍ତି ବସନ୍ତ କୋଳରେ" । ଏହି ହେଉଛି ଓଡ଼ିଆ କବିତାର ଗତ ଦଶବର୍ଷର ଡେଭଲପମେଣ୍ଟର ଗୋଟାଏ ମୋଟା ଅଂଶ" । ତାର ପ୍ରତିନିଧି ଅବଧୂତମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବେଶ୍ ସ୍ପଷ୍ଟ । ସେଥିପାଇଁ ଅଖିଳପତି ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି ଜାତି ବ୍ରତୀ ନାହିଁ ଶୋଇ ଶୋଇ କେବେ, ଯୁକ୍ତି ନାହିଁର ମନ୍ତ୍ରସୁମ ଧର୍ମତନ୍ତ୍ରେ" । ଅଥବା "ମୃତ୍ତିକାର ବଚନରେ ସଂଗ୍ରାମ ଆଣିଛି" ବୋଲି କହିବାରେ ଅଗ୍ନି ଶର୍ମାଙ୍କର ପ୍ରଚଳିତ ଧାରା ପ୍ରତି ସଂଗ୍ରାମର ଆହ୍ୱାନ । ଅବଧୂତ କବିତାରେ ସାଂପ୍ରତିକ ଓଡ଼ିଶାର ଚିତ୍ର ଦେବାରେ ଯେତେ ମାର୍ମିକ ଆବେଦନ ତା ହୁଏତ ଆଂଗ୍ରି ୟଂଗମାନଙ୍କର କବିତାରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ସେଥିପାଇଁ ଅବଧୂତ କୁହେ ସ୍କୁଲରେ ପଢ଼ୁଥିବା ପିଲାକୁ ପାଠ ଆସୁନି କାରଣ କ'ଣ ତାକୁ ସୋକ କରୁଛି" ବା I am the herald B..rn to the sound of the Cracking of the skies, My boat is made of Steel."

ଷଷ୍ଠ ଦଶକ ହିଁ ଓଡ଼ିଆ କବିତାରେ ଅଂଧକାର ଯୁଗ ବୋଲି ମୋର ମତ । କିଂତୁ ସେଇ ଅନ୍ଧାର ଭିତରୁ କାବ୍ୟିକ ସୂର୍ଯ୍ୟର ପ୍ରସବ ଏବେ ଆସିଛି । ଓଡ଼ିଶାରେ ଦୁଇଟି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର କବିଗୋଷ୍ଠୀ ତିଆରି ଏହାରି ଭିତରୁ ହୋଇଛି । ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀମାନଙ୍କର ଏକ ମୋଟା ଅଂଶ ଜନଗଣ ଚେତନାକୁ ଭ୍ରୂକ୍ଷେପ ନକରି ସେମାନଙ୍କ ମନମୁଖୀ ସୌଖିନ ସାହିତ୍ୟ କରିବେ ଓ ଅନ୍ୟ ସୀମିତ ଅଂଶ ନିଜକୁ ସରକାରୀ କଳଠାରୁ ଦୂରରେ ରଖି ଜନଗଣ ପାଇଁ ସାହିତ୍ୟ ଲେଖିବେ । ତେଣୁ ଏଣିକି ଓଡ଼ିଆ କବିତା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦୁଇଟି ଧାରାର ସ୍ରୋତ ବହିବା ପ୍ରାୟ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଗଲାଣି । ବିଶ୍ୱର ଜନଜୀବନରେ ଯେପରି ଥିଲାବାଲା ଓ ନଥିଲାବାଲାଙ୍କର ଧାରା ଏବେ ସେପରି ଥି ବାଲାଙ୍କ ପାଇଁ ଲେଖିବେ ବେଶୀ । ସେଇମାନେ ଦଶବର୍ଷ ହେବ ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରତୀକାତ୍ମକ ଯୁଗ ତିଆରି କଲେ । ଏଣିକି ବୋଧହୁଏ ସାଂପ୍ରତିକ ସ୍ୱର ଅନ୍ୟ ଦିଗକୁ ଗଡ଼ିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବ ।

ଅରୁଣ ପ୍ରିଣ୍ଟିଙ୍ଗ୍ ୱାର୍କସ୍ ବ୍ରହ୍ମପୁର-୨ (ଗଞ୍ଜାମ)